

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Факультет економічних наук

Кафедра фінансів

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь - бакалавр

на тему: **«АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ
ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ»**

Виконала: студентка 4-го року
навчання,
спеціальність 072
«Фінанси, банківська справа
та страхування»

Бабич Юлія Вадимівна

Керівник: Базилінська О.Я.
кандидат економічних наук, доцент

Рецензент: Панченко О.І.

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою «_____»

Секретар ЕК _____ Донкоглова Н.А.

«____» _____ 2020 р.

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	6
1.1. Сутність фінансової незалежності та фактори, що на неї впливають	6
1.2 . Методи аналізу фінансової незалежності	9
1.3 . Методи оптимізації структури капіталу підприємства	16
Висновки до розділу 1	19
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»	20
2.1. Комплексний аналіз фінансового стану підприємства	20
2.2. Оцінка фінансової незалежності підприємства Фармацевтична фірма «Дарниця»	40
2.3. Фактори, що впливають на фінансову незалежність підприємства	47
Висновки до розділу 2	50
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»	51
3.1. Прогнозування фінансової незалежності підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»	51
3.2. Регресійна модель фінансової незалежності ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»	66
Висновки до розділу 3	75
ВИСНОВКИ.....	77

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	0

ВСТУП

Актуальність теми. Кожне підприємство, функціонуючи в ринковій економіці, має забезпечити стабільний стан фінансових ресурсів, щоб безперебійно виконувати свої фінансові зобов'язання перед усіма – власниками, найманими працівниками, державою, споживачами і тд. Щоб досягти стабільності та фінансової незалежності підприємство повинно суворо дотримуватися принципів комерційного розрахунку, а саме зіставлення витрат і результатів та одержання прибутку за мінімальних витрат. Саме це є одне з найбільш визначних умов для формування фінансового стану підприємства.

В сучасних умовах господарювання підприємства України функціонують у таких економічних умовах, які постійно змінюються. Відсутність забезпечення відповідного рівня фінансової незалежності негативно впливає на діяльність підприємств. Фундаментом для нормального функціонування підприємств і безперервного та поступового зростання їх економічного потенціалу є позитивні значення показників фінансової незалежності. Саме тому, правильне управління фінансовою незалежністю є одним із найбільш важливих факторів фінансового менеджменту на підприємстві та не менш важливим пунктом для постійного розвитку підприємства.

Аналізом фінансової незалежності та закордонних вчених, а саме Бланка І.О., Олексюка О.С., Ковальова В.В., Шеремета А.Д., Альтмана Е., Хелферта Е. та інших. Серед зарубіжних дослідників даної теми варто виділити Б. Шефера, який розкриває алгоритм досягнення фінансової незалежності та Р. Кійосакі, який описує альтернативні джерела доходів;

Отримання прибутків – це головне завдання усіх підприємств. Саме тому, чіткий контроль та постійне вирахування фінансово стану підприємств визначає наскільки якісно та ефективно працює підприємство. Аналіз фінансового стану

є необхідною складовою управління підприємством у сучасних умовах господарювання.

Також, умовою розвитку підприємства є фінансова незалежність, оскільки лише фінансово стійке підприємство матиме змогу вистояти зміни на ринку, кризи, і не опинитися на рівні банкрутства. Підприємство, яке є фінансово незалежним, легко розраховується з державою, контрагентами та працівниками. Чим вища у підприємства стабільність, тим більше переваг перед іншими підприємствами у отриманні кредитів та у залученні інвестицій.

Гарантована платоспроможність в звичайних умовах та умовах змін на ринку – це те як можна вичерпуючи обґрунтувати фінансову стабільність підприємства.

Мета роботи. На основі вивчення літературних джерел та фінансової звітності, проаналізувати стан фінансової незалежності підприємства "Фармацевтична фірма "Дарниця", прогнозувати подальший розвиток та розробити пропозиції щодо підвищення рівня фінансової незалежності підприємства та усунення недоліків.

В дипломній роботі були вирішені наступні завдання:

- розглянути сутність фінансової незалежності підприємства та методи аналізу;
- дослідити сутність, мету та послідовність управління фінансовою незалежністю підприємства;
- визначати методи оптимізації структури капіталу підприємства;
- зробити комплексний аналіз фінансового стану підприємства "Фармацевтична фірма "Дарниця" ;
- провести аналіз динаміки показників фінансової незалежності підприємства "Фармацевтична фірма "Дарниця";
- визначити фактори, що впливають на фінансову незалежність підприємства "Фармацевтична фірма "Дарниця";

— запропонувати шляхи покращення фінансової незалежності підприємства «Фармацевтична фірма «Дарниця».

Предмет дослідження. Предметом дослідження є сукупність практичних та теоретичних процесів оцінювання фінансової незалежності підприємства ППат "Фармацевтичної фірми "Дарниця".

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є підприємство "Фармацевтична фірма "Дарниця". Форма власності - це приватне акціонерне товариство "Фармацевтична фірма "Дарниця", код ЄДРПОУ 00481212, знаходиться за юридичною адресою: вулиця Бориспільська, 13, місто Київ, 02093. Дата створення підприємства 22.08.1994 року.

Види діяльності ППат "Фармацевтична фірма "Дарниця": основним видом діяльності є виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів, а також оптова торгівля фармацевтичними товарами, спеціалізована медична практика, стоматологічна практика, роздрібна торгівля фармацевтичними товарами в спеціалізованих магазинах, постачання інших готових страв

Методи дослідження: метод експертних оцінок, економічний аналіз, факторний аналіз, кореляційно-регресійний аналіз.

Інформаційна база. Інформаційною базою є фінансова та статистична звітність ППат "Фармацевтична фірма "Дарниця". Також, Конституція України, закони України та ресурси мережі Інтернет.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Сутність фінансової незалежності та фактори, що на неї впливають

В реаліях ринкових умов здійснення господарської діяльності підприємства побудоване на самофінансуванні, у випадку, коли власні фінансові ресурси є недостатніми, застосовуються позикові кошти. Фінансова незалежність має відношення до таких господарюючих суб'єктів, котрі за допомогою власного капіталу в змозі покривати кошти, котрі було вкладено до активів (основних фондів, нематеріальних активів, оборотних коштів), відсутня не виправдана дебіторська і кредиторська заборгованість та виплати проходять згідно відведених строків. Головна мета фінансової діяльності пов'язана з правильною організацією, а саме створенням безперервного процесу фінансової та господарської діяльності, у якому можна маневрувати грошовими потоками.

Фінансова незалежність підприємства – це перманентний стан, при якому підприємство має змогу забезпечити своє зростання та відповідати усім вимогам зовнішнього середовища. Інший важливий фактор, пов'язаний з фінансовою незалежністю, полягає у правильності складу та структури фінансових ресурсів та правильності управління. Достатньо сильно впливають на стан фінансової незалежності підприємства кошти, котрі мають додаткову мобілізацію на ринку позикових капіталів. Чим вищим є залучення таких коштів підприємством, тим вищий рівень його фінансових можливостей при одночасному зростанні фінансового ризику - здатності своєчасно розплачуватися зі своїми кредиторами [11, с. 86].

Завдяки фінансовій незалежності визначається фінансова стійкість підприємства. Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших чинників оцінки фінансового стану підприємства, яка визначає наскільки ефективним є фінансове управління. Відповідно, необхідно виявляти ступінь

фінансової стійкості, аналізувати усі чинники фінансового стану, а одним з головних показників є якраз фінансова незалежність підприємства.

Фінансова незалежність працюючих підприємств є запорукою соціально-економічного добробуту населення країни, а забезпечення стійкості неможливо без наявності досконалих систем оцінки та управління фінансовою стійкістю підприємств.

Фінансова незалежність підприємства – це відносна характеристика, з допомогою якої можна оцінити фінансові можливості підприємства, що визначаються формуванням вільного грошового потоку, зберіганням і нарощуванням чистих активів в часі.

Фінансова незалежність – це цільова властивість фінансового аналізу, а пошук цільових можливостей, засобів і способів її зміцнення представляє глибокий економічний сенс і визначає характер його проведення та змісту, стверджує К. Т. Гіляровська.

Також, визначення меж фінансової незалежності є важливим економічним аспектом. Оскільки при недостатній фінансовій незалежності може виникнути неплатоспроможність та брак коштів для розвитку і нормальної діяльності підприємства. Однак, і надлишок фінансової незалежності може негативно вплинути на виробничо-господарську діяльність, а саме призупинити її розвиток, збільшуючи затрати підприємства надлишковими запасами.

А. Д. Шеремет і Р. С. Сайфуллін подають поняття фінансової незалежності у вигляді певного стану рахунків підприємства, котрий надає гарантію його постійної платоспроможності. З ними погоджується А. В. Грачов: фінансова незалежність підприємства є не що інше, як гарантія надійної платоспроможності, незалежності від випадкових явищ у ринковій кон'юнктурі та партнерської поведінки. Він же робить виділення головної ознаки фінансової незалежності – коли наявні чисті ліквідні активи, котрі прийнято визначати у вигляді різниці між ліквідними активами та всіма короткостроковими зобов'язанням протягом того чи іншого моменту часу [14, с. 64].

Більшість зарубіжних авторів підкреслюють поняття фінансової незалежності та стійкості як правила, які спрямовані на одночасне підтримання рівноваги у фінансовій структурі та запобігання ризиків для інвесторів і кредиторів. Згідно їхньої думки, фінансова стійкість потребує виміру показниками, котрі дають характеристику різних видів співвідношень щодо власних і позикових джерел коштів, котрі використовують вже сформоване майно, яке відображається в активах балансу.

Аналіз різних точок зору про зміст поняття фінансової незалежності показує, що в досліджуваній проблемі немає єдиного погляду у різних авторів. Науковці поняття платоспроможності, ліквідності та рентабельності, а тобто фінансову незалежність ототожнюють лише з фінансовою стійкістю підприємства.

Не всі науковці чітко формулюють визначення поняття фінансова незалежність, адже під ним більш широко розуміється поняття фінансова незалежність.

Фінансова незалежність суб'єкта господарювання – це здатність здійснювати основні та другорядні види діяльності в умовах підприємницького ризику та мінливості зовнішнього середовища з метою максимізації прибутку власників, зміцнення конкурентних переваг суб'єкта господарювання з урахуванням інтересів суспільства та держави.

На фінансову незалежність підприємства впливає багато факторів, як зовнішніх, так і внутрішніх. З певним ступенем умовності, можна сказати, що більшість внутрішніх факторів є фінансовими, а зовнішніх – загальноекономічні та ринкові. До загальноекономічних чинників належать темпи росту ВВП, темпи росту інфляції, темпи росту реальних доходів населення, темпи росту безробіття, характер податкової системи, аспекти чинного законодавства, а до ринкових відноситься рівень монополізму на ринку, рівень попиту та пропозиції, стан валютного ринку.

Серед внутрішніх чинників науковці виділяють: галузь, в якій функціонує підприємство, співвідношення постійних і змінних витрат, їх величину, обсяг

матеріальних і фінансових ресурсів, асортимент продукції послуг, розмір статутного капіталу підприємства тощо [7, с. 125].

1.2. Методи аналізу фінансової незалежності

Аналізувати фінансову незалежність підприємства потрібно згідно даних фінансової звітності підприємства до якої входять:

1. Баланс (Форма №1);
2. Звіт про фінансові результати (Форма №2);
3. Звіт про рух грошових коштів (Форма №3);
4. Звіт про власний капітал (Форма №4);
5. Примітки до фінансової звітності (Форма №5).

Процес аналізу проводять, використовуючи певні коефіцієнти.

Коефіцієнти, які характеризують фінансову незалежність:

- коефіцієнт концентрації власного капіталу;
- коефіцієнт фінансової залежності;
- коефіцієнт маневреності власного капіталу;
- коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами;
- коефіцієнт фінансової стійкості;
- коефіцієнт концентрації позикового капіталу;
- коефіцієнт фінансового ризику;
- коефіцієнт відношення реальних активів і вартості майна;
- коефіцієнт поточних зобов'язань;
- коефіцієнт довгострокових зобов'язань; [22, с.1]

За допомогою аналізу коефіцієнтів фінансової незалежності та стійкості підприємства можна виявити сильні й слабкі сторони підприємства. Їх використовують для забезпечення ефективної діяльності підприємства. Завдяки аналізу коефіцієнтів, підприємство отримує змогу виявити взаємозв'язок між балансом і звітом про доходи.

Коефіцієнт, який визначає фінансову незалежність ($K_{\text{фн}}$) (Autonomy Ratio) характеризується концентрацією власного капіталу.

Обчислення проводиться у вигляді відношення показника «власні кошти» (ВК) до «валюта балансу» (ВБ):

$$K_{\text{фн}} = \text{ВК} / \text{ВБ}, \quad (1.1)$$

Більшістю економістів вважається, що рівень автономії не може бути нижчим за 0,5-0,6. Однак, вітчизняні сільськогосподарські підприємства зазвичай мають результат на рівні 0,8-0,9, це не говорить про фінансову стійкість, а є свідченням обмеженості і недоступності у зовнішньому фінансуванні. Зростаючий коефіцієнт автономії говорить про те, що підвищується фінансова стійкість підприємства, це позитивний момент.

Одночасно зростаючий коефіцієнт не завжди стимулює виробничу активність підприємства або його рентабельний рівень. При аналізуванні цього показника є необхідним звернути увагу, чи є в наявності економічно виправдані зовнішні джерела фінансування. У випадку агресивної політики, спрямованої на те, щоб завоювати збутові ринки, розширення виробничих потужностей, то результат показника на рівні 0,2 — 0,3 не є однозначним свідченням щодо критичного фінансового стану [6].

Водночас у випадку, коли основний позиковий капітал є простроченою кредиторською заборгованістю і кредитами, не сплаченими згідно строків, то рівень коефіцієнту у 0,8 — 0,9 можливо виявиться надто низьким.

Коефіцієнт, пов'язаний з фінансовою залежністю ($K_{\text{фз}}$) (Total Assets to Equity) розраховують, розділивши валютний баланс на власний капітал. Цей показник є оберненим до того, котрий визначає фінансову незалежність. Коефіцієнт зазвичай повинен мати рівень нижчий за 2 (приблизно 1/0,5). Коли значення коефіцієнту становить близько 1, то це значить, що власники мають змогу повністю фінансувати підприємство. Також, це значення дає нам, скільки фінансових ресурсів використовує підприємство на кожну одиницю власного капіталу.

$$K_{\text{фз}} = \text{ВБ} / \text{ВК}, \text{ або } K_{\text{фз}} = 1 / K_{\text{фн}}, \quad (1.2)$$

Для того, показник залежності підприємства набув вищого значення потрібно залучати додаткові позикові кошти банків, кредитних організацій, інших підприємств і т.д. Саме це дозволить підприємству активізувати виробничу і збутову діяльність і призведе до збільшення фінансового результату роботи. З іншої сторони, для того щоб зменшити коефіцієнт залежності підприємства необхідно збільшувати обсяг власного капіталу. Це можна зробити завдяки додатковій емісії акцій, вкладання отриманого прибутку в роботу підприємства.

Цей показник можуть називати мультиплікатором власного капіталу. У мультиплікаторі власного капіталу (КмВК) (Equity Multiplier) наявний зв'язок рентабельності активів і рентабельності власного капіталу. Результат висвітлює рівень перевищення рентабельності у власному капіталі над рентабельністю активів.

У випадку помноження мультиплікатору у власному капіталі на рівень рентабельності активів (чистий прибуток до активів) отримується рівень рентабельності власного капіталу (чистий прибуток до власного капіталу):

$$K_{\text{мВК}} = K_{\text{фз}} = (ВБ - А) / ВК, (1.3)$$

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом компанії.

Нормативним значенням для цього показника є значення 0,1 і вище. Якщо значення є позитивним, то це означає, що підприємство має достатньо своїх фінансових ресурсів, щоб профінансувати необоротні активи і частини оборотних. При від'ємному значенні, власний капітал підприємства та кошти, які залучені на довгостроковій основі, спрямовані на фінансування необоротних засобів. Саме тому, потрібно звертатись до позичкових джерел фінансування для фінансування оборотних а.

При низькому значенні показника необхідно працювати в напрямку збільшення частки власних ресурсів. Це дозволить збільшити суму власних оборотних коштів, що призведе до збільшення значення показника. [12]

Формула розрахунку маневреності власного капіталу:

$$K_{\text{МВК}} = \text{ВOK/ВК (1.4.)}$$

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними - це такий індикатор, який показує чи здатне підприємство фінансувати оборотний капітал з допомогою власних оборотних коштів. Розраховується, як співвідношення власних оборотних коштів до оборотних активів.

Нормативним значенням цього коефіцієнта є 0,1 і вище. При високому значенні підприємство є фінансово незалежним та має здатність проводити діяльність, незважаючи на те, чи має підприємство доступ до позикових коштів і зовнішніх джерел фінансування компанії. Значення, яке є нижче нормативного, говорить про те, що підприємство має сильну залежність від зовнішніх кредиторів. Також, це свідчить про те, що весь власний капітал і довгострокові джерела спрямовані на фінансування необоротних активів та підприємство немає довгострокових коштів для формування власного оборотного капіталу.

Щоб підвищити цей показник, можна оптимізувати структуру оборотних і необоротних активів, а також залучити додаткові кошти власників, замінити поточну дивідендну політику і реінвестувати чистий прибуток в компанію і т.д. [17]

$$\text{Показник забезпеченості власними ОЗ} = \text{ВOK/OA (1.4.)}$$

Коефіцієнт фінансової стійкості – це показник, який вказує чи здатне підприємство залишатись платоспроможним в довгостроковій перспективі.

Підприємство, яке має високе значення показника, має гарні перспективи розвитку та низький ризик банкрутства. Протилежно низьке значення свідчить про існуючий ризик втрати платоспроможності, якщо доступ до короткострокових зобов'язань буде обмеженим.

Нормативним значенням вважається те, яке знаходиться в межах 0,7-0,9. Значення, яке є нижче нормативного говорить про недостатню фінансову незалежність в довгостроковій перспективі.

Щоб підвищити цей показник потрібно слідувати за наступними кроками:

1. Збільшити суму власного капіталу.

2. Збільшити суму довгострокових позикових коштів. Діями по першому напрямку є: реінвестування прибутку, додаткова емісія акцій і т.д.

Іншими заходами можуть бути: емісія облігацій (на період більше року), отримання кредиту від банку, отримання кредитних коштів від інших підприємств і т.д. [10]

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу ($K_{\text{кПК}}$) (Debt Ratio) розраховують, розділивши позиковий капітал (ПК) на валютний баланс, або у вигляді різниці відносно 1 і коефіцієнту фінансової незалежності. Показується частка залучених ресурсів у активах підприємства і рівень, наскільки підприємство залежне від кредитора. При зростанні коефіцієнта посилюється залежність підприємства відносно зовнішніх інвестицій, це негативна тенденція:

$$K_{\text{кПК}} = \text{ПК} / \text{ВБ}, \text{ або } K_{\text{кПК}} = 1 - K_{\text{фн}} = 1 - 1 / K_{\text{фз}}, \quad (1.4)$$

також можливий наступний запис

$$K_{\text{фн}} = 1 - K_{\text{кПК}}; K_{\text{фз}} = 1 / 1 - K_{\text{кПК}}, \quad (1.5)$$

Якщо значення показника концентрації позикового капіталу має низьке нормативного значення, то залучати додаткові позикові кошти. Однак, лише в разі очікуваного підвищення рентабельності інвестицій це можливо зробити. Доцільною можна вважати дію, коли кожна залучена одиниця коштів дасть змогу генерувати фінансовий результат, який є вищим вартості використання позичкових коштів. У випадку якщо значення показника знаходиться вище нормативного, вживаються такі заходи як: зміна поточної дивідендної політики і реінвестування отриманого прибутку у щоденну роботу підприємства; залучення додаткових коштів поточних власників або нових інвесторів.

Коефіцієнт фінансового ризику ($K_{\text{фр}}$) (Debt/Equity Ratio) (фінансовий леверидж) в якому співвідносяться позикові і власні кошти. Рекомендований рівень нижчий за 1:

$$K_{\text{фр}} = \text{ПК} / \text{ВК}, \quad (1.6)$$

За допомогою цього показника можна побачити позикові кошти, залучені з боку підприємстві відносно 1 гривні вкладених до активів власних коштів. При підвищенні рівня зростає ступінь ризику, коли капітал вкладається у

підприємство. Нормальний рівень зазвичай 1:2, коли третину у загальному фінансуванні формують, залучаючи позикові кошти [3].

Можна сказати, що при підвищенні даного коефіцієнту посилюється залежність підприємства від позикових капіталів, знижується фінансова незалежність, зменшується фінансова стійкість. Водночас з боку підприємства можлива зацікавленість використати позикові кошти, на це є дві причини. Перша, при фінансових витратах зменшується величина прибутку до оподаткування, друга, при менших фінансових витратах за прибутковий рівень, котрий отримується при використанні позикових коштів, зростає рентабельність власного капіталу.

Галузі не мають однакового співвідношення. На це може впливати менталітет країни, оборотність капіталу. Чим більш оборотним є капітал, тим вище значення цього коефіцієнту.

Фінансовий ризик і фінансова залежність пов'язуються наступним чином:

$$K_{\text{ФР}} = K_{\text{ФЗ}} - 1, K_{\text{ФЗ}} - 1 = \text{ВБ}/\text{ВК} - 1 = \text{ВБ}/\text{ВК} - \text{ВК}/\text{ВК} = \text{ПК}/\text{ВК}, (1.7)$$

Фінансовий ризик і фінансова незалежність:

$$K_{\text{ФР}} = 1/K_{\text{ФН}} - 1, \text{ оскільки } K_{\text{ФЗ}} = 1/K_{\text{ФН}}, (1.8)$$

Фінансовий ризик співвідношується з позичковим капіталом і фінансовою незалежністю: фінансовий ризик - це концентрація позичкового капіталу, розділена на фінансову незалежність.

$$K_{\text{ФР}} = \text{ПК}/\text{ВК} = (\text{ПК}/\text{ВБ})/(\text{ВК}/\text{ВБ}) = K_{\text{кПК}}/K_{\text{ФН}}, (1.9)$$

В результаті отримуємо $K_{\text{ФН}} = 1 - K_{\text{кПК}}$, а також наступний вигляд:

$$K_{\text{ФР}} = K_{\text{кПК}}/1 - K_{\text{кПК}}, (1.10)$$

Фінансовий ризик розраховується не лише згідно всього позикового капіталу, а й відносно кожного джерела. Можливе визначення, розділивши довгострокові зобов'язання (ДЗ) на власний капітал:

$$K_{\text{ФР}} = \text{ДЗ}/\text{ВК} < 0,25, (1.11)$$

За допомогою цього показника можлива оцінка фінансової стабільності підприємства, коли в структурі джерел фінансуються необоротні активи та

робочий капітал. Зазвичай, призначення власного капіталу і довгострокових зобов'язань полягає у завданні фінансувати саме такі активи [9, с. 42].

Коефіцієнт співвідношення реальних активів і вартості майна - дає нам зрозуміти, скільки гривень реальних активів припадає на 1 гривню майна.

Цей коефіцієнт характеризує потенційні можливості активів підприємства. Його оптимальне значення не може бути менше 0,5.

Коефіцієнт поточних зобов'язань ($K_{пзб}$) розраховується як відношення поточних зобов'язань до загальної суми залучених коштів. [22].

Цей коефіцієнт показує, наскільки підприємство в загальній сумі позикового капіталу залежить від поточних зобов'язань. Нормативне значення коефіцієнта менше 0,5-0,6.

Коефіцієнт довгострокових зобов'язань ($K_{дз}$) ($Debt/ (Equity + Debt) Ratio$) (фінансова залежність капіталізованих джерел) - загальна капіталізація підприємства, тому що довгострокові зобов'язання загалом та власний капітал має назву загальної капіталізації. Висвітлюється частка, котру мають довгострокові зобов'язання відносно капіталізованих джерел.

$$K_{дз} = ДЗ / (ВК + ДЗ), (1.12)$$

При підвищенні коефіцієнту, з одного боку, посилюється залежність від зовнішнього довгострокового кредитування, з іншого — підвищується фінансова надійність та довіра з боку банків і населення [13, с. 164].

Розрахування цього показника пов'язане з фінансовим ризиком, що розраховується відносно показника «довгострокові зобов'язання»:

$$K_{дз} = ДЗ / (ВК + ДЗ), K_{ФР} = ДЗ / ВК, (1.13)$$

При додаванні у знаменник складової ДЗ і одночасному відніманні складової ДЗ отримуємо наступне:

$$K_{ФР} = ДЗ / (ВК + ДЗ - ДЗ), (1.14)$$

Після цього значення чисельника та знаменника ділиться на $(ВК + ДЗ)$:

$$K_{ФР} = ДЗ / ВК = (ДЗ / (ВК + ДЗ)) / ((ВК + ДЗ - ДЗ) / (ВК + ДЗ)), (1.15)$$

В результаті отримуємо:

$$K_{ФР} = КДЗ / (1 - КДЗ), (1.16)$$

Слід зазначити, що розрахунки показників, які описують фінансову незалежність підприємства, ведуть за основними фінансовими звітами підприємства і налічують 5 форм, а саме: Баланс, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про фінансові результати, Звіт про власний капітал та Примітки до фінансової звітності. Показники з цих форм будуть використовуватися для подальшого розрахунку коефіцієнтів.

1.3. Методи оптимізації структури капіталу підприємства

Оптимізаційний процес структури капіталу - це, мабуть, складніше завдання, котре потребує вирішення у фінансовому управлінні. Згідно з думкою І.О. Бланка, при оптимальному використанні власних і позикових коштів, існує зв'язок при якому можливе забезпечення ефективної пропорційності щодо коефіцієнтів, пов'язаних з фінансовою рентабельністю і стійкістю підприємства, в результаті чого відбувається максимізація ринкової вартості. Оптимізаційний процес є важливим етапом, коли проводиться стратегічний аналіз капіталу, під час якого визначається таке співвідношення стосовно вартості, втіленої у коштах підприємства, котрі є власністю та здатні приносити прибутки, і вартості, котра інвестована до грошових коштів, залучених на основі їх повернення, за умови якого можливе досягнення максимальної ефективності у підприємницькій діяльності [1, с. 109].

Практичний досвід не дає єдиних правил, щоб сформувати ефективне співвідношення у власному та позиковому капіталах не лише у відношенні однотипного підприємства, а у межах конкретної підприємства протягом різних стадій його життєвого циклу та за різних кон'юктур на товарному і фінансовому ринках.

В той же час існують важливі і взаємозалежні фактори, при врахуванні яких можливе цілеспрямоване формування структури капіталу для того, щоб якомога ефективніше використовувати його у межах кожного конкретного підприємства. Ці фактори наступні:

- галузева особливість у господарській діяльності підприємств;
- стадія життєвого циклу підприємства;
- рівень ефективності в управлінні відносно виробничого процесу;
- кон'юнктури на товарному і фінансовому ринках;
- рентабельність активів;
- рівень довіри інвестора і кредитора до підприємств;
- рівень оподаткування прибутків;
- фінансові менталітети власника і менеджерів;
- ступінь концентрації власного капіталу, прагнення капіталовласників щодо збереження контрольного пакету акцій.

Більшістю економістів виділяються три методи оптимізації структури капіталу:

- структура капіталу оптимізується згідно критерію, за якого прогнозована фінансова рентабельність максимізується. Такий підхід прийнято проводити за допомогою багатоваріантних розрахунків, пов'язаних з фінансовою рентабельністю при різних структурах капіталу. Останнє виражається за допомогою показника, що володіє ефектом фінансового левериджу;
- оптимізувати структуру капіталу згідно критерію, за яким його вартість мінімізується. Розрахунки проводять згідно попередньої оцінки власного і позиченого капіталу, беручи різні умови при їхньому формуванні, обслуговуванні і здійсненні багатоваріантного розрахунку, що показує середньозважену вартість;
- оптимізувати структуру капіталу згідно критерію, за яким мінімізуються фінансові ризики. Відбувається диференційований вибір джерел, за допомогою яких фінансуються різні складові активи: необоротні активи, оборотні активи (до них входить постійна та змінна частина) [2].

Методи визначення кількісних співвідношень тих чи інших джерел у структурі капіталу визначаються як критерії їхньої оптимізації суто індивідуально та з урахуванням цілої низки факторів. Серед цих факторів –

структура активів підприємства, стратегічні фінансові установки, ступінь і динаміка рентабельності.

Фактори, які потрібно враховувати при процесі оптимізації підприємства: форми власності підприємства; індивідуальні особливості кожного суб'єкта господарювання; організаційно-правовий статус; галузева приналежність; розмір виробничої та фінансової структури; стан фінансового ринку, на якому функціонує підприємство; рівень економічного розвитку держави.

Серед недоліків є те, що вони враховують обмежену кількість факторів і протилежні за своєю спрямованістю. Так, позитивна дія ефекту фінансового левериджу є наслідком зростання прибутку, який додатково утворюється на власний капітал, проте одночасно призводить до погіршення фінансового стану, а саме порушення умов платоспроможності. [28, с. 4].

Підвищуються фінансові ризики також у випадках, коли мінімізується середньозважена вартість капіталу, в результаті, як і в попередньому методі, зростає питома вага позикового капіталу, рівень вартості якого нижчий за вартість власного. На відміну від попередніх двох методів мінімізовані фінансові ризики мають за мету підвищити фінансову стійкість та незалежність від зовнішнього джерела фінансування, водночас не створюються передумови, пов'язані з подальшим розвитком [16, с. 79].

Таким чином, якщо немає комплексного підходу до визначення оптимального співвідношення власного та залученого капіталу, потрібно приймати ефективні управлінські рішення.

Науковці використовують різноманітні підходи, покликані вирішити цю проблему. Деякими з них вважається необхідним максимізувати фінансову рентабельність одночасно з фінансовою стійкістю, водночас, розуміючи, що при використанні таких заходів наслідки є протилежними, забезпечити ефективну пропорційність відносно них - це майже недосяжно практично. Інша група вчених пропонує послідовно використовувати усі три методи і формувати показники у цільовій структурі капіталу, коли враховуються їх граничні значення, такий процес трудомісткий, при цьому відсутня однозначна відповідь.

Існує теорія, згідно якої зазначені методи доповнюють показники, котрі висвітлюють кредитоспроможність та платоспроможність, леверидж у межах майнової структури капіталу [4].

Висновки до розділу 1

Отже, ознайомившись з фінансовою незалежністю та показниками, які її описують, можна зробити наступні висновки:

- Показник фінансової залежності є індикатором фінансової стійкості, який також вказує на здатність компанії проводити прогнозовану діяльність в довгостроковій перспективі. [10, с. 1].
- Розрахунки ведуть за основними фінансовими звітами підприємства, які налічують 5 форм, а саме: Баланс, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про фінансові результати, Звіт про власний капітал та Примітки до фінансової звітності.
- На фінансову незалежність підприємства впливає безліч факторів, як зовнішніх, так і внутрішніх. З певним ступенем умовності, можна сказати, що більшість внутрішніх факторів є фінансовими, а зовнішніх – загальноекономічні та ринкові.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»

2.1. Комплексний аналіз фінансового стану підприємства

Приватне акціонерне товариство "Фармацевтична фірма "Дарниця", код ЄДРПОУ 00481212, знаходиться за юридичною адресою: вулиця Бориспільська, 13, місто Київ, 02093. Дата створення підприємства 22.08.1994 року.

Види діяльності ПРАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця" за класифікатором видів економічної діяльності (далі – КВЕД) згідно Безкоштовного запиту у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі - ЄДР):

- Код КВЕД 21.20 Виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів (основний);
- Код КВЕД 46.46 Оптова торгівля фармацевтичними товарами;
- Код КВЕД 86.22 Спеціалізована медична практика;
- Код КВЕД 86.23 Стоматологічна практика;
- Код КВЕД 47.73 Роздрібна торгівля фармацевтичними товарами в спеціалізованих магазинах;
- Код КВЕД 56.29 Постачання інших готових страв

Банки, що обслуговують емітента ПРАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця":

1. АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРСИББАНК", код МФО 351005, поточний рахунок №26001038873401;
2. АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО", код МФО 305749, поточний рахунок №2600630510401.

ПРАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця" є акціонером ПАТ «Науково-виробничий центр «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод», кількість

акцій 3213 шт. (частка у статутному капіталі 31,04%). ПРАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця" є 100% власником ТОВ "Рейнж Інвест".

Середня кількість працівників ПРАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця" у 2018 році склала 1010 осіб.

ПРАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця" зробила наступні придбання за останні п'ять років:

- У 2018 році - придбання основних засобів та нематеріальних активів 132 152 938,72 грн.
- У 2017 році - придбання основних засобів та нематеріальних активів 72 628 710,78 грн.
- У 2016 році – придбання основних засобів та нематеріальних активів 80 122 тис. грн.
- У 2015 році - придбання основних засобів 37 986 тис. грн; придбання нематеріальних активів 49 238 тис грн; придбання 29,95% акцій ПАТ «Науково-виробничий центр «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод» за 182 184 тис. грн, включаючи додаткові витрати прямо пов'язані з цим придбанням.

Генеральний директор: Діденко Світлана Василівна. Головний бухгалтер: Тихонова Ірина Анатоліївна.

Для фінансового аналізу ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» ми взяли фінансову звітність підприємства за 2015-2019 роки (Додаток Г).

Горизонтальний аналіз полягає у зіставленні фінансових даних підприємства за декілька періодів у відносному та абсолютному вимірюваннях. В нашій роботі зіставлені п'ять періодів. Спочатку проводимо горизонтальний аналіз активів в табл. 2.1. (Додаток А)

Спостерігаючи за динамікою матеріальних активів, ми бачимо, що в 2016 році підприємство почало їх нарощувати досить швидкими темпами, адже приріст в 2016 році складав 49336 тис. грн. в порівнянні до 2015 року, а в 2017 році – 18095 тис. грн в порівнянні до 2016 року. Спад почався з 2018 року, що

вказує нам на те, о підприємство не зловживає надмірним їх накопиченням і небезпекою надмірного залучення додаткових позикових коштів немає.

В 2015-2017 роках ми бачимо швидку зношуваність основних засобів. В 2017 основні засоби становили 562908 тис. грн, що на 5 % менше чим у 2016 році. Але з 2018 року динаміка статті стала позитивною. В 2019 основні засоби становили 608214, що на 43557 тис. грн. більше ніж у 2018 році. У відсоткову співвідношенні це становить 8 %. Стаття «основні засоби» для фармацевтичного підприємства є досить важливою тому її збільшення є позитивним фактором.

Інвестиційна нерухомість з'являється у підприємства у 2016 році і з кожним роком зменшується стабільно на 2% В 2019 році сума інвестиційної нерухомості склала 4014 тис. грн.

Довгострокові фінансові вкладення, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємства, з'являються у підприємства також у 2016 році і зростають досить швидкими темпами. В 2019 році зріст становив 347%. Така тенденція дає нам змогу зробити висновок, що у підприємства є хороший додатковий дохід від дивідендів.

Підприємство має інші фінансові інвестиції, які залишаються сталими протягом 2017-2019 років і становлять 765 тис. грн.

Довгострокова дебіторська заборгованість в 2015 році становила 6272 тис. грн і протягом всього досліджуваного періоду мала тенденцію до зменшення. В 2019 році вона становила 8 тис. грн, що на 73% менше ніж в 2018 році. Така тенденція може вказувати як на стримування збуту продукції, так і на акумуляцію коштів, адже не потрібно залучати капітал ззовні для фінансування цієї статті витрат.

В загальному необоротні активи зросли протягом всього досліджуваного періоду. Приріст у 2019 році у порівнянні до 2018 року становив 115%.

Запаси підприємства в 2016 році зросли в порівнянні до 2015 року на 178755 тис. грн і зростали включно до 2017 року. В 2019 році зменшення було незначне, лише на 1% в порівнянні до 2018 року. Проаналізувавши цю статтю,

ми бачим, що у підприємства немає проблем з організацією безперервного виробничого та збутового процесу.

Незавершене виробництво протягом досліджуваного періоду зростало, що вказує нам на збільшення обсягу виробництва товарів в загальному. В 2019 році незавершене виробництво склало 48588, що на 13092 тис. грн. більше ніж у 2018 році. У відсотковому співвідношенні зростання склало 37%.

Готова продукція зростала протягом 2015-2017 років. У 2018 ми спостерігаємо спад на 11% відносно 2017 року. У 2019 році зменшення склало 64081 тис. грн. відносно 2018 року.

Схожа ситуація і в статті товарів. Ріст продовжувався включно до 2017 року. В 2018 році товари зменшилися на 104 тис. грн.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги протягом досліджуваного періоду збільшувалася, що є нормальним явищем у зв'язку з ростом виробництва. Так як ця заборгованість поточна, то ріст не є небезпечним для фінансової складової. В 2019 році дебіторська з заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги склала 989784 тис. грн., що на 392292 тис. грн. або на 66% більше ніж у 2018 році.

Підприємство вкладає кошти в поточні фінансові інвестиції.

Сума готівки в касі підприємства є незначною, адже підприємство тримає все на рахунку в банку.

Загальна вартість оборотних активів протягом 2015-2018 років зростала поступово, різких стрибків росту не відбувалося. В 2016 році приріст склав 30% відносно 2015 року. В 2019 році збільшення припинилося і почався спад. Він склав лише 4% відносно 2018 року, тому ми не можемо говорити про якісь глобальні зміни на підприємстві, адже такий спад не є критичним. Це вказує нам на стабільність підприємства, на зважене прийняття рішень та поступовий ріст виробництва.

В таблиці Б.2 ми провели горизонтальний аналіз пасивів підприємства за період 2015-2019 рр. (Додаток Б)

Зареєстрований (пайовий) капітал не змінився протягом досліджуваного періоду. Він становить 179528 тис. грн.

Капітал у дооцінках у підприємства з'являється з 2017 року і складає 50493 тис. грн. Це вказує на те, що підприємство провело перерахунок своїх основних засобів або переоцінило їх вперше у 2017 році. В 2019 році капітал у дооцінках зріс на 29382 тис. грн. відносно 2018 року. Аналіз активів нам показав, що сума основних засобів зросла в цей період, тому і зріс капітал у дооцінках.

В 2016 році сума додатково капіталу зросла на 281549 тис. грн і з цього року до 2019 року залишилася незмінною.

З 2015 року підприємство стабільно поповнювала свій резервний капітал, на випадок різних форс-мажорних ситуацій. В 2016 поповнення склало 15000 тис. грн, в 2017 – 20000 тис. грн, в 2018 – 15000. В 2019 резервний капітал не поповняли і сума залишилася незмінною, а саме 84883 тис. грн.

В 2019 році сума нерозподіленого прибутку становила 1580898 тис. грн., що на 42% більше порівняно з попереднім роком. Така тенденція вказує на правильне управління і правильно побудований менеджмент на підприємстві.

В загальному за розділом власний капітал мав тенденцію до зростання. В 2019 приріст становив 20% у порівнянні з 2018 роком.

В 2015 році підприємство не мало довгострокових зобов'язань і забезпечень.

Відстрочені податкові зобов'язання сформувалися у 2016 році і склали 6762 тис. грн. Протягом досліджуваного періоду вони зростали. В 2019 році ріст відстрочених податкових зобов'язань склав 7% у порівнянні до 2018 року. Їх ріст зумовлений ростом прибутку підприємства.

Інші довгострокові зобов'язання в 2019 році склали 870669 тис. грн. Їх різкий ріст припав на 2018 рік, коли вони зросли на 301636 тис. грн.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги у 2016 році складала 481071 тис. грн., що на 371686 тис. грн. більше ніж у 2015 році. З 2018 року показник почав зменшуватися і становив 195810 тис. грн, що на 35% або на 371686 тис. грн. менше ніж у 2017 році. У 2019 році показник також показав

тенденцію до зниження. Це вказує нам на те, що підприємство здатне залучати кредити в разі потреби і здатне платити за цей інструмент. Залучені кредитні кошти дають змогу розширити виробництво і отримати прибуток в майбутньому.

Заборгованість за розрахунками з бюджетом коливалася між ростом і спадом. В 2016 році був ріст 33% відносно 2015 року. В 2017 році спостерігаємо спад на 75%.

Основу розрахунків з бюджетом склав податок на прибуток, який теж коливався від росту до спаду весь досліджуваний період. В 2019 році податок на прибуток склав 6338 тис. грн., що на 27% менше ніж в 2018 році.

Поточні забезпечення протягом досліджуваного періоду зростали. В 2015 році вони становили 8694 тис. грн. В 2019 році – 47005 тис. грн, що на 7980 тис. грн. більше ніж у 2018 році.

Інші поточні зобов'язання показали високий ріст у 2016 році. Показник збільшився на 22813 тис. грн.

Отже, загальна вартість пасивів в третьому розділі склала у 2015 році 425483 тис.грн. Спочатку спостерігається приріст показника на 28%. Така тенденція зберігалася до 2017 року. В 2018 році показник зменшився на 47%, в 2019 – на 20%.

Проаналізувавши баланс, ми бачимо, що загальна вартість його зростає з кожним роком , що дає змогу нам зрозуміти – підприємство розвивається стабільно і хорошими темпами. Використовує всі свої можливості. Загальна вартість балансу в 2019 році склала 4081831 тис. грн.

Для більш детального розуміння фінансових показників, в табл. В.3. ми зробимо горизонтальний аналіз звіту про фінансові результати за 2015-2019 рр. (додаток В)

Чистий дохід від реалізації продукції зростав протягом досліджуваного періоду і в 2019 році склав 3002135, що на 19% або на 472457 тис. грн. більше ніж у 2018 році. Приріст реалізації товарів позитивно впливає на збільшення частки ринку підприємством.

Ми бачимо, що собівартість не перевищує дохід від реалізації продукції, що вказує на вірну цінову політику підприємства. Собівартість продукції з кожним роком зростає. В 2015 році вона становила 386119, а в 2019 на 21% більше, ніж у попередньому році. Це вказує на те, що підприємство нарощує виробничу потужність.

Валовий прибуток плюсовий і теж зростає з кожним роком. В 2019 він становив 1589809 тис. грн., що на 231483 тис. грн. більше ніж у 2018 році.

Інші операційні доходи коливалися протягом досліджуваного періоду. У 2016 році вони зросли на 84953 тис. грн. відносно 2015 року, а в 2017 році знизилися на 215227 тис. грн.

Адміністративні витрати з кожним роком зростали. У 2019 році вони зросли на 33% відносно 2018 року. Зі збільшенням виробництва підприємство потребує і розширення кадрів, тому ця стаття стає все більш ваговою.

Витрати на збут також кожного року зростають. Основною причиною цього зростання є подорожчання палива, а також залучення більших потужностей для збуту продукції. Найбільше витрати зросли у 2016 році – на 113% відносно 2015 року. Далі їх зростання повільно зменшувалося.

Інші операційні витрати в 2015 році становили 454761 тис. грн. В 2016 році вони зросли на 36 тис. грн. у порівнянні до попереднього року. У 2017 зменшилися на 155177 тис. грн. відносно до 2016 року. В 2019 році інші операційні витрати також зменшилися на 48% відносно 2018 року.

Фінансовий результат від операційної діяльності протягом досліджуваного періоду залишався плюсовим. У 2019 році прибуток склав 538454 тис. грн., що на 65% більше, ніж у 2018 році. Проте не кожен рік мав приріст. В 2017 та 2018 роках прибуток зменшувався за рахунок зростання витрат на збут, собівартості продукції та адміністративних витрат.

Стаття доходів від участі в капіталів з'явилася у підприємства в 2017 році і склала 31734 тис. грн. З кожним роком дохід за цією статтею зменшувався і в 2019 році склав 21354 тис. грн.

Інші фінансові доходи в 2015 році склали 14744 тис. грн. Зменшувалися вони лише в 2018 році на 60% відносно 2017 року. В 2019 році інші фінансові доходи становили 38341 тис. грн.

Інші доходи коливалися протягом досліджуваного періоду і в 2019 році склали 38341 тис. грн.

Фінансові витрати були відсутні у 2015 році. В 2016 році вони склали 12 тис. грн. Різкий ріст припав на 2017 рік, вони зросли на 24001 тис. грн.

Інші витрати були відсутні у 2019 році.

Фінансовий результат до оподаткування зменшувався тільки в 2017 році на 66910 тис. грн. відносно 2016 року. На це вплинуло зменшення інших доходів у 2017 році.

Так як податок на прибуток напряму залежить від фінансового результату до оподаткування, тенденція змін у них однакова. В 2019 році податок на прибуток склав 104573 тис. грн.

Чистий прибуток в 2019 році склав 469638 тис. грн., що на 37% більше ніж в попередньому році. Збільшення прибутку є позитивною тенденцією для підприємства та вказує на правильну організацію управління.

Щоб зрозуміти, яку питому вагу займає кожна стаття балансу відносно загальної суми балансу, ми провели вертикальний аналіз активів балансу в табл. 2.1. за період 2015-2019 рр.

Таблиця 2.1

Вертикальний аналіз активів підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр.

Актив	Код рядка	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	Абсолютне відхилення +/-			
							2016 до 2015	2017 до 2016	2018 до 2017	2019 до 2018
I. Необоротні активи										
Нематеріальні активи	1000	0,19	2,33	2,59	2,28	1,53	2,14	0,26	-0,30	-0,76
первісна вартість	1001	0,44	2,63	3,27	3,41	2,79	2,19	0,64	0,14	-0,62

Продовження табл. 2.1

накопичена амортизація	1002	0,24	0,29	0,68	1,12	1,26	0,05	0,39	0,44	0,14
Основні засоби	1010	37,49	26,19	20,58	18,33	14,90	-11,30	-5,60	-2,26	-3,43
первісна вартість	1011	-	-	-	-	-	-	-	-	-
знос	1012	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інвестиційна нерухомість	1015	0,00	0,19	0,15	0,13	0,10	0,19	-0,03	-0,02	-0,03
Довгострокові фінансові інвестиції:										
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0,00	8,66	10,23	9,80	33,08	8,66	1,57	-0,44	23,28
інші фінансові інвестиції	1035	0,00	0,00	0,03	0,02	0,02	0,00	0,03	-0,003	-0,01
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0,36	0,25	0,01	0,001	0,0002	-0,11	-0,24	-0,01	0,00
Усього за розділом I	1095	38,14	37,62	33,60	30,57	49,62	-0,52	-4,02	-3,03	19,05
II. Оборотні активи										
Запаси	1100	20,55	23,69	21,56	17,46	13,04	3,14	-2,13	-4,10	-4,42
Виробничі запаси	1101	9,62	13,86	11,24	8,63	7,62	4,24	-2,62	-2,61	-1,01
Незавершене виробництво	1102	0,16	0,61	0,64	1,15	1,19	0,45	0,02	0,52	0,04
Готова продукція	1103	10,75	9,21	9,67	7,68	4,23	-1,55	0,46	-1,99	-3,45
Товари	1104	0,010	0,009	0,012	0,007	0,004	-0,001	0,003	-0,005	-0,003
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	14,28	18,42	17,88	19,39	24,25	4,14	-0,54	1,51	4,86
Дебіторська заборгованість за розрахунками:										
за виданими авансами	1130	1,52	1,01	1,01	1,18	1,34	-0,51	0,00	0,17	0,16
з бюджетом	1135	2,43	0,23	0,71	0,58	0,57	-2,20	0,48	-0,13	-0,01
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	1,08	0,00	0,04	0,05	0,03	-1,08	0,04	0,01	-0,02
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2,35	4,95	5,50	4,80	3,21	2,60	0,55	-0,69	-1,59
Поточні фінансові інвестиції	1160	1,75	11,55	19,05	22,42	2,73	9,80	7,50	3,37	-19,69
Гроші та їх еквіваленти	1165	17,90	2,52	0,61	3,47	5,20	-15,38	-1,91	2,86	1,73
Готівка	1166	0,0001	0,0001	0,0002	0,0002	0,0001	0,00	0,00	0,00	0,00
Рахунки в банках	1167	17,90	2,52	0,61	3,47	5,20	-15,38	-1,91	2,86	1,73
Інші оборотні активи	1190	0,0005	0,002	0,05	0,08	0,01	0,00	0,04	0,03	-0,07

Продовження табл. 2.1

Усього за розділом II	1195	61,86	62,38	66,40	69,43	50,38	0,52	4,02	3,03	-19,05
Баланс	1300	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	-	-	-	-

Джерело: складено на основі власних досліджень на основі даних з додатка Ж

В 2015 році активи склалися на 38,14% з необоротних активів та на 61,86% з оборотних активів.

Найбільшу питому вагу з необоротних активів займали основні засоби – 37,49% від загальної суми балансу. З оборотних активів – запаси – 20,55% від загальної суми балансу.

Також важливими статтями активу балансу були: гроші та їх еквіваленти (17,90% від загальної суми балансу), дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги (14,28% від загальної суми балансу), готова продукція (10,75% від загальної суми балансу).

В 2016 році активи склалися на 37,62% з необоротних активів та на 62,38% з оборотних.

Найбільшу питому вагу з необоротних активів займали основні засоби – 26,19%. З оборотних — запаси (23,69%).

Також важливими статтями активу балансу були: Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги (18,42%), Виробничі запаси (13,86%), Поточні фінансові інвестиції (11,55%).

В 2017 році активи склалися на 33,60% з необоротних активів та на 66,40% з оборотних активів.

Найбільшу питому вагу з необоротних активів займали основні засоби– 20,58%. З оборотних активів – запаси (21,56%).

Важливими статтями активу балансу в цьому році були: поточні фінансові інвестиції (19,05%), дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги (17,88%), Виробничі запаси (11,14%), довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств (10,23%).

В передостанньому році активи склалися на 30,57% з необоротних засобів та на 69,43% з оборотних засобів.

Найбільшу питому вагу з необоротних активів займали основні засоби – 18,33%. З оборотних активів – поточні фінансові інвестиції (22,42%).

Важливими статтями активу балансу в цьому році були: запаси (17,46%), дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги (19,39%).

В останньому році активи склалися на 49,62% з необоротних активів та на 50,38% з оборотних активів.

Найбільшу питому вагу з необоротних активів займали довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств – 33,08%. З оборотних активів – дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги (24,25%).

Важливими статтями активу балансу в цьому році були: основні засоби (14,90%), запаси (13,04%).

Протягом досліджуваного періоду ми спостерігаємо зменшення вагової частки в активі балансу у статті основні засоби. В 2019 значне зростання показали статті довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств та дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги.

В таблиці 2.2 розглянемо структуру пасивів за 2015-2019 рр.

Таблиця 2.2

Вертикальний аналіз пасиву підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр.

Пасив	Код рядка	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	Абсолютне відхилення +/-			
							2016 до 2015	2017 до 2016	2018 до 2017	2019 до 2018
I. Власний капітал										
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10,36	7,95	6,57	5,83	4,40	-2,41	-1,38	-0,74	-1,43
Капітал у дооцінках	1405	0,00	0,00	1,85	1,64	1,96	0,00	1,85	-0,21	0,32
Додатковий капітал	1410	42,15	44,82	37,02	32,85	24,80	2,68	-7,81	-4,16	-8,06
Резервний капітал	1415	2,01	2,21	2,56	2,76	2,08	0,20	0,35	0,20	-0,68

Продовження табл. 2.2

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	20,94	20,52	28,68	36,07	38,73	-0,42	8,16	7,39	2,66
Усього за розділом I	1495	75,46	75,51	76,67	79,14	71,96	0,05	1,16	2,48	-7,18
II. Довгострокові зобов'язання забезпечення										
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0,00	0,30	0,30	0,27	0,22	0,30	0,00	-0,03	-0,05
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0,00	0,00	0,00	9,79	21,33	0,00	0,00	9,79	11,54
Усього за розділом II	1595	0,00	0,30	0,30	10,07	21,55	0,30	0,00	9,76	11,48
III. Поточні зобов'язання забезпечення										
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-	-	-	-
товари, роботи, послуги	1615	20,94	21,30	20,75	6,36	2,17	0,36	-0,55	-14,40	-4,19
розрахунками з бюджетом	1620	1,16	1,18	0,24	0,71	0,39	0,02	-0,94	0,47	-0,32
у тому числі з податку на прибуток	1621	1,12	1,11	0,14	0,49	0,16	-0,01	-0,97	0,36	-0,34
розрахунками зі страхування	1625	0,04	0,04	0,02	0,03	0,03	-0,01	-0,02	0,01	0,00
розрахунками з оплати праці	1630	0,16	0,12	0,45	0,05	0,19	-0,03	0,32	-0,40	0,13
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0,01	0,02	0,01	0,05	0,15	0,00	-0,01	0,04	0,09
Поточні забезпечення	1660	0,50	0,47	0,46	1,27	1,15	-0,03	0,00	0,80	-0,12
Інші поточні зобов'язання	1690	0,06	1,06	1,09	2,32	2,41	1,00	0,03	1,23	0,09
Усього за розділом III	1695	24,54	24,19	23,03	10,79	6,49	-0,35	-1,16	-12,24	-4,30
Баланс	1900	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	-	-	-	-

Джерело: складено автором на основі даних з додатка Ж

Структура пасивів протягом досліджуваного періоду виглядала наступним чином.

В 2015 році пасиви склалися на 75,46 % з власного капіталу і на 24,54 % з поточних зобов'язань та забезпечень. Довгострокових зобов'язань і забезпечень в цьому році немає.

Власний капітал складається із: зареєстрованого (пайового) капіталу (10,36% від загальної суми пасивів), додаткового капіталу (42,15% від загальної

суми пасивів), резервного капіталу (2,01% від загальної суми пасивів) та нерозподіленого прибутку (20,94% від загальної суми пасивів).

Найбільш вагомими статтями поточних зобов'язань і забезпечень являється поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (20,94%), за розрахунками з бюджетом (1,16%).

В 2016 році пасиви склалися на 75,51% з власного капіталу, на 0,3% з довгострокових зобов'язань і забезпечень і на 24,19% з поточних зобов'язань і забезпечень.

В цьому році власний капітал складався із: зареєстрованого (пайового) капіталу (7,95 %), додаткового капіталу (44,82%), резервного капіталу (2,21%) та нерозподіленого прибутку (20,52%).

Довгострокові зобов'язання склалися лише з відстрочених податкових зобов'язань (0,3%).

Основу поточних зобов'язань складали кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (21,30%), за розрахунками з бюджетом (1,18%) та інші поточні зобов'язання (1,06%).

В 2017 році пасиви склалися на 76,67% з власного капіталу, на 0,30 % з довгострокових зобов'язань і забезпечень і на 23,03% з поточних зобов'язань і забезпечень.

Власний капітал сформувався із: зареєстрованого (пайового) капіталу (6,57%), капіталу у дооцінках (1,85%), додаткового капіталу (37,02%), резервного капіталу (2,56%) та нерозподіленого прибутку (28,68%).

Структура довгострокових зобов'язань в 2017 році не змінилася.

Основу поточних зобов'язань складали кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (20,75%) та інші поточні зобов'язання (1,09%).

В 2018 році пасиви склалися на 79,14% з власного капіталу, на 10,07% з довгострокових зобов'язань і забезпечень і на 10,79% з поточних зобов'язань і забезпечень.

Власний капітал сформувався із: зареєстрованого (пайового) капіталу (5,83%), капіталу у дооцінках (1,64%), додаткового капіталу (32,85%), резервного капіталу (2,76%) та нерозподіленого прибутку (36,07%).

Структура довгострокових зобов'язань складалася з відстрочених податкових зобов'язань (0,27%) та інших довгострокових зобов'язань (9,79%).

Основу поточних зобов'язань складали кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (6,36%), поточні забезпечення (1,27%) та інші поточні зобов'язання (2,32%).

В останньому році пасиви склалися на 71,96% з власного капіталу, на 21,55% з довгострокових зобов'язань і забезпечень і на 6,49% з поточних зобов'язань і забезпечень.

Власний капітал сформувався із: зареєстрованого (пайового) капіталу (4,40%), капіталу у дооцінках (1,96%), додаткового капіталу (24,80%), резервного капіталу (2,08%) та нерозподіленого прибутку (38,73%).

Структура довгострокових зобов'язань складалася з відстрочених податкових зобов'язань (0,22%) та інших довгострокових зобов'язань (21,33%).

Основу поточних зобов'язань складали кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (2,17%), поточні забезпечення (1,15%) та інші поточні зобов'язання (2,41%).

Для комплексного аналізу підприємства необхідно зробити аналіз ліквідності балансу. Його суть полягає у порівнянні статей активу, що згруповані за ознакою ліквідності та розташовані у порядку її спадання, зі статтями пасиву, які згруповані за ознакою строковості та розміщені в порядку збільшення термінів погашення зобов'язань. І для визначення ліквідності, як пасиви, так і активи зіставляються один з одним.

Таблиця 2.3

**Баланс ліквідності підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма
«Дарниця» за 2015-2019 рр.**

Код	Назва	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019
A1	Найбільш ліквідні активи	340 680,00	317 807,00	537 630,00	797 623,00	323 946,00
П1	Найбільш термінові зобов'язання	416 899,00	511 842,00	587 295,00	221 966,00	119 386,00
A1-П1	Забезпечення зобов'язань П1	-76 219,00	-194 035,00	-49 665,00	+575 657,00	+204 560,00
A2	Активи, які швидко реалізуються	385 972,00	555 715,00	687 243,00	801 183,00	1 199 785,00
П2	Короткострокові пасиви	4 454,00	23 864,00	29 853,00	71 375,00	98 336,00
A2-П2	Забезпечення зобов'язань П2	+381 518,00	+531 851,00	+657 390,00	+729 808,00	+1 101 449,00
A3	Активи, які повільно реалізуються	361 152,00	535 054,00	591 079,00	540 357,00	532 659,00
П3	Довгострокові пасиви	0,00	6 873,00	8 291,00	310 157,00	879 704,00
A3-П3	Забезпечення зобов'язань П3	+361 152,00	+528 181,00	+582 788,00	+230 200,00	-347 045,00
A4	Активи, які важко реалізуються	535 180,00	849 627,00	918 853,00	941 740,00	2 025 441,00
П4	Постійні пасиви	1 201 631,00	1 715 624,00	2 109 366,00	2 477 405,00	2 984 405,00
A4-П4	Забезпечення зобов'язань П4	-666 451,00	-865 997,00	-1 190 513,00	-1 535 665,00	-958 964,00

Джерело: складено автором на основі даних з додатка Ж

Проаналізувавши баланс ліквідності підприємства, ми бачимо, що у порівнянні з 2015 роком, підприємство значно покращило свою ліквідність. Якщо включно до 2017 року підприємство не мало змогу покривати швидко свої короткострокові зобов'язання, то починаючи з 2018 року навіть після покриття всіх своїх зобов'язань у підприємства залишалися надлишки.

Виключення склали тільки важколіквідні пасиви. Протягом усього досліджуваного періоду вони знаходяться у мінусовому значенні. Тобто, якщо підприємство захоче погасити всі свої довгострокові зобов'язання, то не зможе. Такий сценарій розвитку подій є маловірогідним, тому мінусове значення важколіквідних пасивів не є критичним для ліквідності підприємства.

Далі розглянемо рентабельність підприємства за 2015-2019 рр. в таблиці 2.7 та на рисунку 2.1.

Таблиця 2.4

**Показники рентабельності підприємства ПРАТ «Фармацевтична
фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр.**

Показники	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	Абсолютне відхилення+/-			
						2016 до 2015	2017 до 2016	2018 до 2017	2019 до 2018
Рентабельність активів	6,08	19,77	13,66	11,77	13,11	13,70	-6,11	-1,90	1,35
Рентабельність власного капіталу	28,32	26,48	17,95	15,09	17,47	-1,84	-8,53	-2,86	2,39
Рентабельність продажу	28,79	26,00	15,83	12,91	17,94	-2,79	-10,17	-2,92	5,03
Рентабельність чистих активів	27,94	26,24	17,77	13,95	14,12	-1,70	-8,48	-3,82	0,17
Рентабельність оборотних активів	38,51	35,70	20,92	16,52	25,67	-2,81	-14,78	-4,41	9,15

Джерело: складено автором на основі даних з додатка Ж

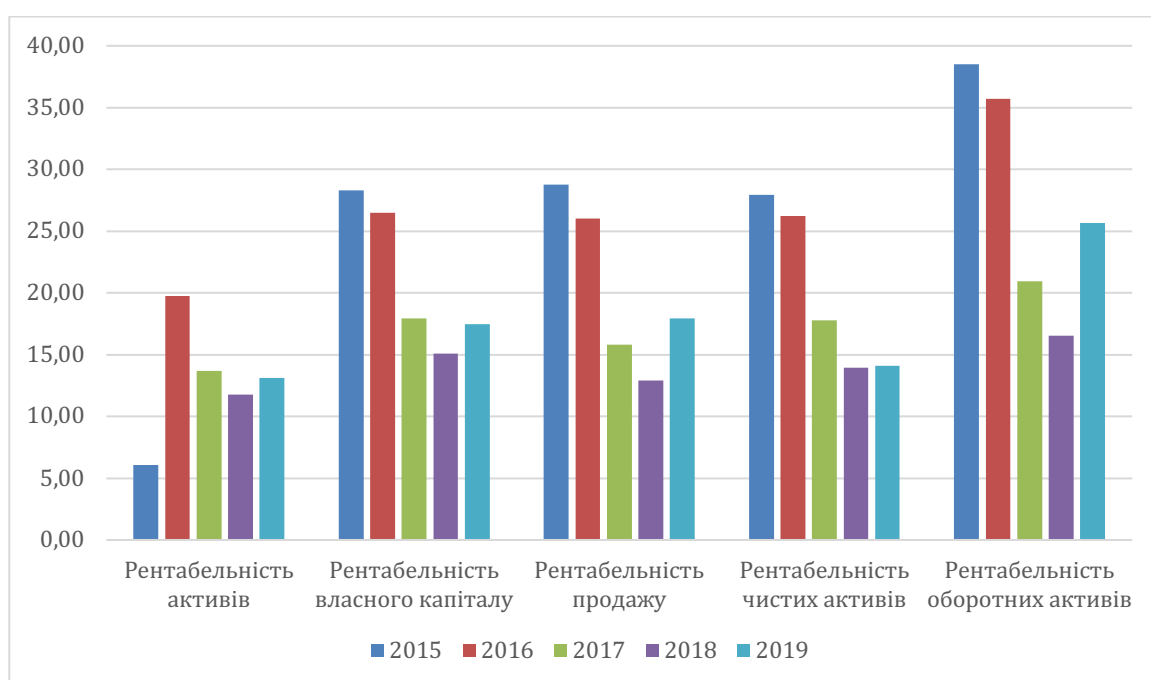

Рис. 2.1. Показники рентабельності підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр.

Джерело: складено автором на основі даних з додатка Ж

Розглянемо результати аналізу рентабельності підприємства за досліджуваний період.

Отже, в 2015 році рентабельність активів складала 6,078%, що вказує нам те, що на кожную гривню активів припадало 6.08 копійок чистого прибутку. В 2016 році рентабельність активів різко зросла і становила 19,77%. В 2017 році показник впав на 6,11%. В 2018 падіння продовжувалося і показник зменшився ще на 1,90. В 2019 році ситуація трохи покращилася, адже рентабельність активів збільшилася на 1,35 і становила 13,11%, тобто на кожную гривню активів припадало 13,11 копійок чистого прибутку.

Рентабельність капіталу також зменшувалася з кожним роком включно до 2018 року. В цьому році вона становила 15,09%, що на 2,86% менше ніж у 2017 році. В 2019 році ситуація трохи покращилася: показник рентабельності власного капіталу зріс на 2,39% відносно 2018 року і становив 17,47% або 17,47 копійок на кожную вкладену гривню.

Значення показника рентабельності продажу в 2015 році становило 28,79%. Найбільш низьким це значення було у 2018 році – 12,91% або 12,91 копійка на кожную вкладену гривню. В 2019 році показник зріс на 5,03 і становив 17,94%, але рівня 2015 року досягти так і не вдалося.

Рентабельність чистих активів в 2015 році становила 27,94%. Падіння показника продовжувалося до 2018 року і в останньому році рентабельність чистих активів зросла на всього на 0,17% відносно попереднього року.

Рентабельність оборотних активів в 2015 році була досить високою, значення показника досягло 38,51%, а отже підприємство з кожної вкладеної гривні в оборотні активи отримувало 38,51 копійок прибутку. Так як і в попередніх показниках, падіння показника тривало протягом 2016-2018 років. В 2019 році показник збільшився на 9,15 і становив 25,67%.

Причиною падіння показників рентабельності скоріше за все була зміна курсу підприємства на довгострокові інвестиції, які забирали на себе досить багато грошових ресурсів. Але як показала динаміка показників, в 2019 році вкладення почали окупатися і при правильній політиці будуть продовжувати тримати курс на зростання.

Далі розглянемо динаміку показників ділової активності підприємства за 2015-2019 рр. в табл.2.4 та на рис.2.2.

Таблиця 2.4

**Динаміка показників ділової активності підприємства ПРАТ
«Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр.**

Показники	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	Абсолютне відхилення +/-			
						2016 до 2015	2017 до 2016	2018 до 2017	2019 до 2018
Оборотність дебіторської заборгованості	4,78	5,16	4,71	4,66	3,78	0,38	-0,45	-0,05	-0,87
Оборотність кредиторської заборгованості	1,08	1,56	1,86	3,07	9,93	0,48	0,30	1,21	6,86
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	76,41	70,78	77,52	78,38	96,49	-5,63	6,74	0,86	18,11
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	337,81	234,00	195,89	118,91	36,74	-103,80	-38,11	-76,99	-82,16
Оборотність активів	0,25	0,88	0,85	0,87	0,84	0,64	-0,03	0,02	-0,03
Оборотність товарно-матеріальних запасів	1,39	1,53	1,74	2,08	2,64	0,14	0,21	0,34	0,56
Період обороту товарно-матеріальних запасів, днів	263,41	238,58	210,16	175,72	138,32	-24,83	-28,42	-34,44	-37,41
Тривалість операційного циклу, днів	339,82	309,36	287,68	254,10	234,81	-30,46	-21,69	-33,57	-19,30
Тривалість фінансового циклу, днів	2,02	75,36	91,79	135,20	198,06	73,35	16,42	43,41	62,87
Фондовіддача	2,28	2,75	3,68	4,49	5,12	0,38	-0,45	-0,05	-0,87

Джерело: складено автором на основі даних з додатку Е

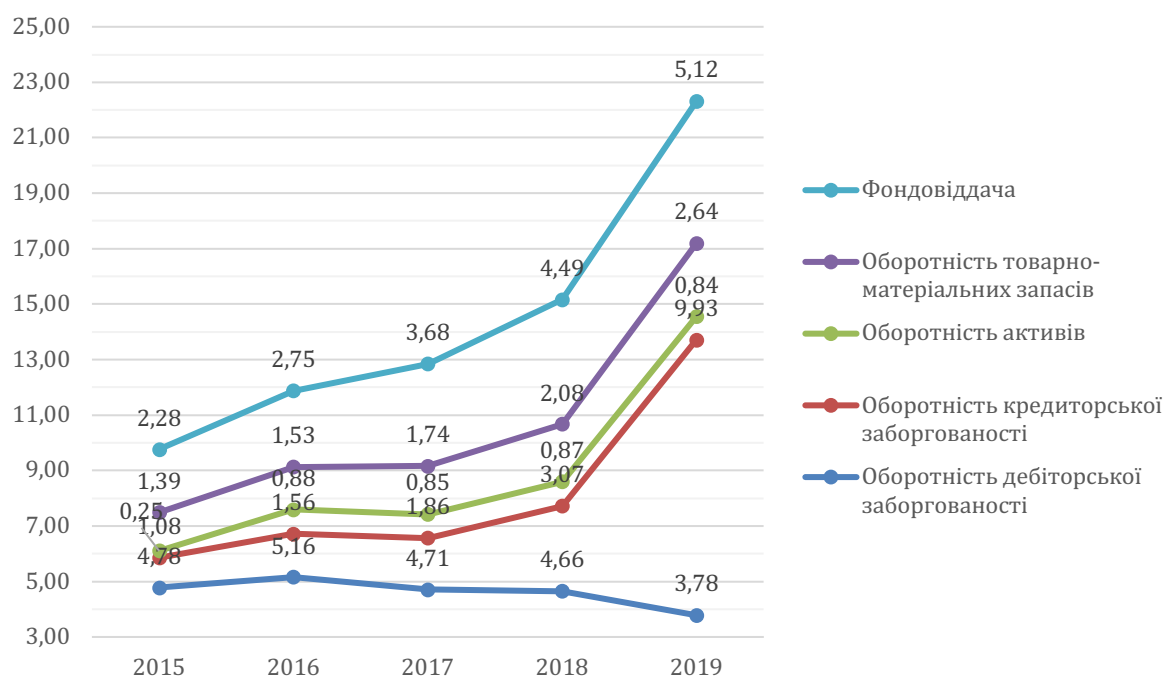

Рис. 2.2. Динаміка показників ділової активності підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр.

Джерело: складено автором на основі даних з додатку Е

Аналізуючи оборотність дебіторської заборгованості, ми бачимо, що вона за рік здійснила 4,78 обороти за рік. Так як підприємство прагне, щоб оборотів було більше, приріст є позитивною тенденцією. В 2016 році показник збільшився на 0,38. З 2017 року почалося зниження показника. В 2019 році дебіторська заборгованість здійснила 3,78 обороти, що на 0,87 менше ніж в попередньому році. Наглядно падіння відображено на рис. 2.2.

Оборотність кредиторської заборгованості протягом досліджуваного періоду показала тенденцію до зростання. В 2015 було здійснено 1,08 оборотів за рік, а в 2019 вже 9,93 обороти, що на 6,86 обороти більше ніж у 2018 році. Це вказує на те, що підприємство стало активно та якісно завдяки управлінню використовувати кредитні кошти як додаткове джерело капіталу, а отже і прибутку.

Період погашення дебіторської заборгованості протягом досліджуваного періоду збільшувався, крім 2016 року, в якому він зменшився на 5,63. Зменшення періоду погашення спричинене збільшенням обсягу реалізації. В 2019 році період погашення дебіторської заборгованості становив 98,46 днів, що на 18,11 більше ніж у 2018 році.

Період погашення кредиторської заборгованості з кожним роком зменшувався, що вказує на ефективне використання кредитних коштів. Якщо в 2015 році період погашення становив 337,81 днів, то в 2019 показник зменшився аж до 36,74 днів. Такі зміни були спричинені також ростом реалізації продукції, в яку були вкладені ці кредитні кошти.

Оборотність активів в 2015 році склала 0,25. Це означає що з кожної вкладеної гривні підприємство отримало 25 копійок прибутку. В 2016 році показник зріс на 0,64. З 2017 року по 2019 рік показник залишався в межах 0,84-0,87, що вказує на стабілізування ефективності використання активів.

Показник оборотності товарно-матеріальності запасів протягом досліджуваного періоду мав тенденцію до збільшення. В останньому році значення цього показника досягло відмітки 2,64, що на 0,56 більше ніж у попередньому році. Така тенденція вказує на ефективне використання товарно-матеріальної бази.

Період обороту товарно-матеріальних запасів в 2015 році становив 263,41. Протягом досліджуваного періоду тривалість періоду обороту товарно-матеріальних запасів зменшувалася, що є позитивною тенденцією для підприємства. В 2019 році показник становив 138,32, що на 37,41 менше ніж у 2018 році.

Тривалість операційного циклу має тенденцію до зменшення, що являється позитивним явищем для підприємства, адже чим менший операційний цикл, тим більше продукції зможе виробити і продати підприємство. В 2015 році тривалість операційного циклу становила 339,82 дні. В 2019 році тривалість операційного циклу скоротилася до 234,81 днів.

Тривалість фінансового циклу навпаки ж з кожним роком збільшувалася. Це відбулося за рахунок капітальних вкладень підприємства в довгострокові кредити та придбання акцій. В 2019 році тривалість циклу становила 198,06 днів, хоча в 2015 році тривалість була лише 2,02 дні.

Показник фондівдачі в 2015 році показував, що кожна гривня, яка була вкладена в основні засоби приносила 2,28 грн доходу. Протягом досліджуваного періоду ми спостерігаємо збільшення показника, що вказує на збільшення ефективності використання основних засобів і отримання з них прибутку. В 2019 році показник становив 4,49 грн на одну вкладену гривню.

Показники ділової активності показали, що підприємство працює активно, максимально використовує свої ресурси та скорочує часові витрати за рахунок вкладень в основні засоби.

2.2. Оцінка фінансової незалежності підприємства Фармацевтична фірма «Дарниця»

Для того щоб в повній мірі оцінити фінансову незалежність підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця», спочатку проведемо аналіз показників ліквідності підприємства.

Таблиця 2.5

Показники ліквідності підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр.

Показники	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	Абсолютне відхилення, +,-			
						2016 до 2015	2017 до 2016	2018 до 2017	2019 до 2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,81	0,59	0,87	2,72	1,49	-0,22	0,28	1,85	-1,23

Продовження табл. 2.5

Коефіцієнт проміжної ліквідності	1,73	1,63	1,99	5,46	7,00	-0,10	0,36	3,47	1,54
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	2,57	2,63	2,94	7,29	9,45	0,06	0,31	4,35	2,15

Джерело: складено автором на основі даних з додатку Е

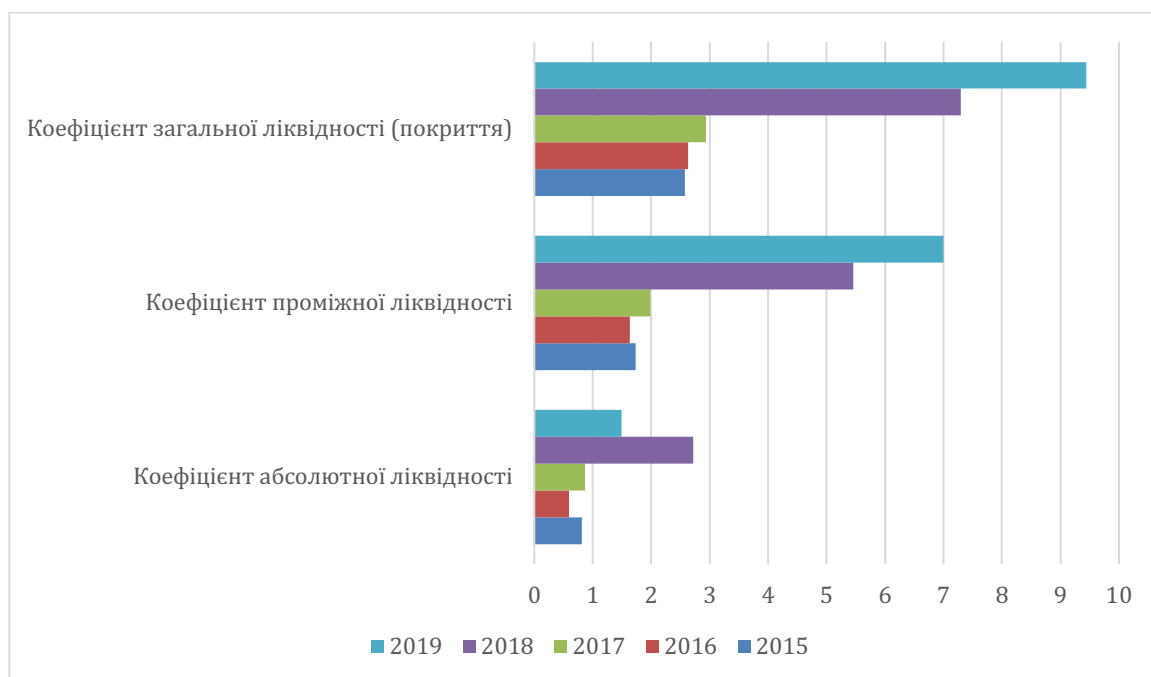

Рис. 2.3. Показники ліквідності підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр.

Джерело: складено автором на основі даних з додатку Е

Протягом досліджуваного періоду показник абсолютної ліквідності знаходиться в межах норми. В 2018 році він зріс до значення 2,72, що на 1,85 більше, ніж в 2017 році. В 2019 році показник становив 1,49, що на 1,23 менше ніж в попередньому році.

Показник проміжної ліквідності знижувався лише в 2016 році на 0,10 відносно 2015 року. Протягом 2017-2019 рр. показник зростав і в останньому році становив 7,00.

Показник загальної ліквідності, або як його ще називають покриття, зростає протягом всього досліджуваного періоду і значно перевищував нормативне значення. В 2019 році показник становив 9,45, що на 2,15 більше ніж в 2018 році. Можна зробити висновок, що підприємство в будь-який момент готове покрити свої зобов'язання.

Далі ми будемо розглядати динаміку показників фінансової незалежності, показану в табл. 2.6 і на рис. 2.4.

Таблиця 2.6

**Динаміка показників фінансової незалежності підприємства ПРАТ
«Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр.**

Показники	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	Абсолютне відхилення, +/-			
						2016 до 2015	2017 до 2016	2018 до 2017	2019 до 2018
Власні обігові кошти	646937	862487	1185952	1807042	1791663	215550	323629	621090	-15379
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0.60	0.61	0.65	0.84	0.87	0.01	0.04	0.19	0.03
Маневреність робочого капіталу	0.55	0.62	0.5	0.3	0.3	0.07	-0.13	-0.2	0
Маневреність власних обігових коштів	0.48	0.07	0.01	0.06	0.12	-0.41	-0.06	0.05	0.06
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	1.82	1.61	2.01	3.36	3.37	0.2	0.41	1.35	0.01
Коефіцієнт покриття запасів	2.92	2.51	2.97	3.73	3.54	-0.41	0.48	0.75	-0.18
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0.75	0.75	0.77	0.79	0.72	0	0.01	0.02	-0.07
Коефіцієнт фінансової залежності	1.33	1.33	1.3	1.26	1.39	0	-0.02	-0.04	0.13
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0.49	0.51	0.57	0.74	0.61	0.02	0.06	0.18	-0.13
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0.25	0.25	0.23	0.21	0.28	0	-0.01	-0.02	0.07
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	3.07	3.06	3.29	3.8	2.57	-0.01	0.23	0.51	-1.23
Коефіцієнт фінансової стійкості	0.75	0.76	0.77	0.89	0.94	0.01	0.01	0.12	0.04

Джерело: складено автором на основі даних з додатку Ж

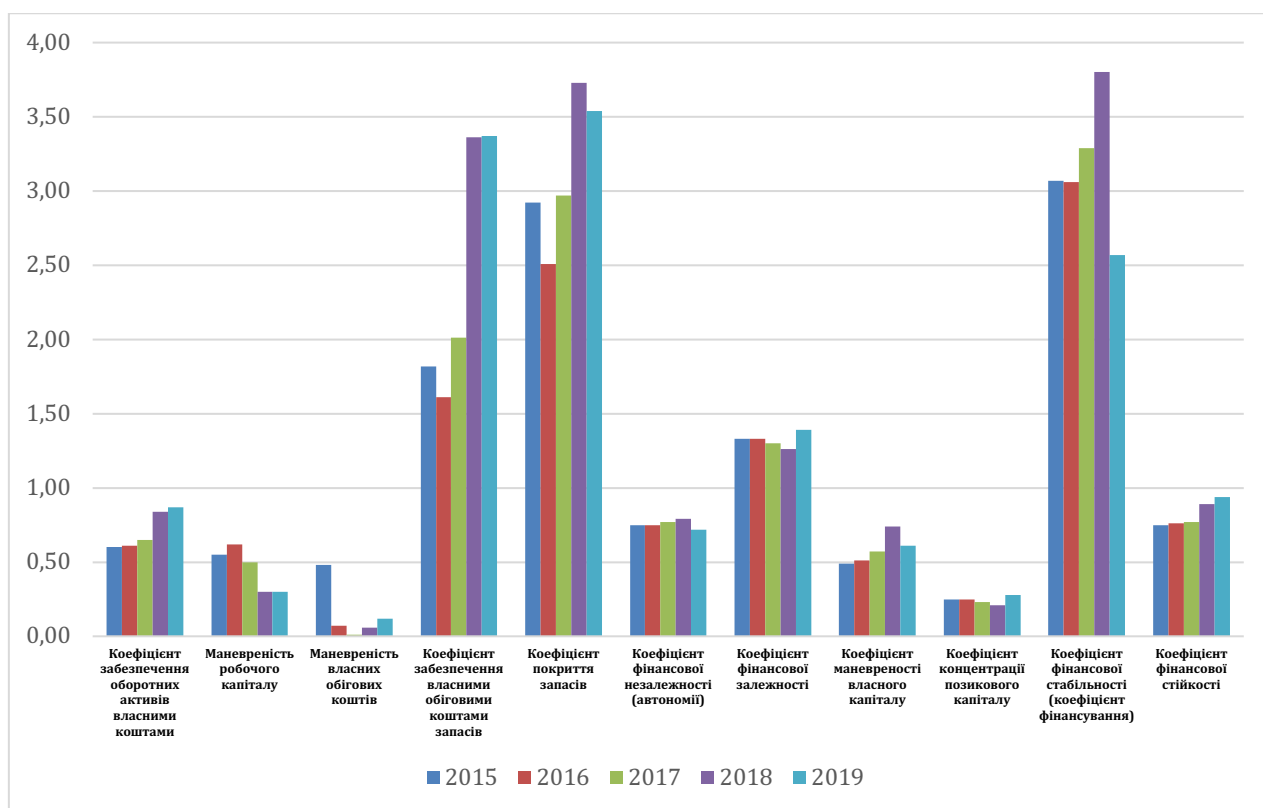

Рис. 2.4. Показники фінансової стійкості підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр.

Джерело: складено автором на основі даних з додатку Ж

Власні обігові кошти в 2015 році склали 646937 тис. грн. Так як протягом досліджуваного періоду власні обігові кошти не досягали мінусового значення, у підприємства немає проблем з фінансуванням своїх фінансових ресурсів. В 2019 показник зменшився 15376 тис. грн.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами в 2015 році становив 0,60 і протягом досліджуваного періоду зростав. Нормативне значення показника не було порушене. В останньому році досліджуваного періоду показник становив 0,87. Отже, підприємство забезпечене власними коштами для фінансування оборотних активів.

Маневреність робочого капіталу в 2015 році становила 0,55. В 2016 році показник збільшився на 0,07, що являється негативною тенденцією, але в 2017 році показник зменшився на 0,13. В 2018 також продовжилося зниження, а в 2019 показник залишився без змін і становив 0,3, що вказує на те, що підприємство все менше потребує залучення кредитних коштів.

Маневреність власних обігових коштів протягом перших трьох років знижувалася, що вказує на знижену здатність підприємства швидко повертати короткострокові зобов'язання за рахунок власного капіталу. В 2018 році ситуація змінилася. Показник збільшився на 0,05, а в 2019 році – на 0,06, що вказує на покращення ситуації.

Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів протягом досліджуваного періоду мав динаміку до зростання, що являється нормою для цього коефіцієнту. В 2019 році значення показника становило 3,37, що на 0,01 більше ніж у попередньому році.

Коефіцієнт покриття запасів коливався протягом 2015-2019 рр. Зниження відбувалося у 2016 та 2019 роках, що являється негативною динамікою для цього коефіцієнту. В 2019 році показник зменшився на 0,18 і становив 3,54.

Значення коефіцієнта фінансової незалежності (автономії) не тримається в межах нормативних значень. Протягом всього досліджуваного періоду коефіцієнт був більше нормативного значення. Таке значення вказує на недостатню ефективність використання потенціалу підприємства. В 2019 році значення показника становило 0,72.

Коефіцієнт фінансової залежності (левериджу) є оберненим до коефіцієнту фінансової незалежності. Протягом всього періоду показник був в межах норми, не перевищував значення 2. В 2015-2016 роках коефіцієнт був незмінним і становив 1,33. Протягом 2017-2018 рр. коефіцієнт мав тенденцію до зменшення, а в останньому році знову збільшився на 0,13 і становив 1,39.

В 2015 році коефіцієнт маневреності власного капіталу становив 0,49 та включно до 2018 року збільшувався, що є позитивною динамікою для цього коефіцієнту. Також протягом усього досліджуваного періоду коефіцієнт знаходився в межах нормативного значення. Нормативним вважається значення 0,1 і вище. Позитивне значення коефіцієнта означає, що підприємство має достатньо власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних.

В 2019 році коефіцієнт зменшився на 0,13, що являється негативною динамікою, але нормативне значення не порушилося.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу протягом усього періоду коливався. З 2015 по 2016 рік він не змінювався і становив 0,25. З 2017 по 2018 коефіцієнт зменшувався, а в 2019 році знову зріс до позначки 0,28, але цього виявилось недостатньо. Коефіцієнт так і не досяг нормативного значення, оскільки нормою є 0,4 - 0,6.

Коефіцієнт фінансової стабільності або фінансування в 2016 році зменшився на 0,01 відносно 2015 року. В 2017 та 2018 році коефіцієнт мав тенденцію до збільшення. В останньому році коефіцієнт зменшився на 1,23 і становив 2,57. Нормативне значення було перевищене і вказує на велику концентрацію власних коштів.

Коефіцієнт фінансової стійкості протягом 2015-2018 років залишався в межах нормативного значення, 0,7 – 0,9, і показував тенденцію до зростання. В 2019 році тенденція до зростання збереглася, а сам коефіцієнт становив 0,94, що трохи перевищило нормативне значення. Можна точно сказати, що підприємству не загрожує банкрутство в поточному періоду.

Щоб зрозуміти, який тип фінансової незалежності у нашого підприємства, розглянемо таблицю 2.11, де ми вирахуємо стійкість.

Таблиця 2.7

**Аналіз типу фінансової незалежності підприємства ПРАТ
«Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр.**

Показники	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019
Джерела власних коштів	1308148	1691834	2096514	2438625	2937400
Необоротні активи	661211	836220	918853	941740	2025441
Наявність власних оборотних коштів (ряд. 1 – ряд. 2)	646937	855614	1177661	1496885	911959

Продовження табл. 2.7

Довгострокові кредити і позикові кошти (довгострокові зобов'язання)	0	6873	8291	310157	879704
Наявність власних і довгострокових позикових джерел коштів для формування запасів і витрат (ряд. 3 + ряд. 4)	646937	862487	1185952	1807042	1791663
Короткострокові кредити і позикові кошти (поточні зобов'язання)	425483	546089	629785	332136	264727
Загальна величина основних джерел коштів для формування запасів (ряд. 5 + ряд. 6)	1072420	1408576	1815737	2139178	2056390
Загальна величина запасів	356252	535007	589588	538043	532345
Надлишок (+), нестача (–) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд. 8)	290685	320607	588073	958842	379614
Надлишок (+), нестача (–) власних оборотних коштів і довгострокових позикових коштів для формування запасів (ряд. 5 – ряд. 8)	290685	327480	596364	1268999	1259318
Надлишок (+), нестача (–) загальної величини основних джерел коштів для формування запасів (ряд. 7 – ряд. 8)	716168	873569	1226149	1601135	1524045
Тип фінансової незалежності	Абсолютно стійке	Абсолютно стійке	Абсолютно стійке	Абсолютно стійке	Абсолютно стійке

Джерело: складено автором на основі даних з додатку Ж

Отже, ми бачимо, що протягом всього досліджуваного періоду підприємство являлося абсолютно стійким, оскільки практично усі показники фінансової незалежності залишалися в межах нормативного значення та показували тенденцію до збільшення, що є надзвичайною рідкістю для підприємств. Навіть залучені додаткові ресурси не сильно вплинули на стійкість, адже вони використовуються правильно і направлені на отримання прибутку. На основі цього аналізу ми можемо сказати, що у підприємства є запас довіри у клієнтів, правильно побудований менеджмент та хороші відносини з кредиторами.

2.3. Фактори, що впливають на фінансову незалежність підприємства

Фінансово незалежним є такий господарський суб'єкт має змогу власними коштами покрити кошти, вкладені в активи, а саме основні засоби, нематеріальні активи, оборотні кошти. Також, це підприємство не допускає невиправданої дебіторської та кредиторської заборгованості і вчасно розраховується за своїми зобов'язаннями.

На фінансову незалежність підприємства впливають фактори, і внутрішні і зовнішні, основні та другорядні, прості і складні. Серед них можна зазначити такі:

1. Становище підприємства на фінансовому і товарному ринках.
2. Рівень розвитку техніки і технології.
3. Платоспроможний попит населення.
4. Економічна політика.
5. Випуск і реалізація продукції, її конкурентоспроможність, асортиментна політика, наявність попиту.
6. Рейтинг підприємства.
7. Міра залежності від зовнішніх кредиторів та інвесторів.
8. Наявність платоспроможних дебіторів.
9. Величина і структура витрат та їх співвідношення з доходами;
10. Розмір оплаченого статутного капіталу.
11. Ефективність комерційних та фінансових операцій.
12. Стан майнового потенціалу, склад і структура активів.
13. Рівень професійної підготовки фахівців тощо. [26]

Провівши аналіз фінансової незалежності підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр., можемо зробити висновки, що:

1. Підприємство займає лідируючі позиції в своєму сегменті ринку;

2. Виробляє якісну продукцію;
3. Користується повагою як своїх клієнтів, так і кредиторів, які надають підприємству достатньо великі позички для розвитку;
4. Не сильно залежить від кредиторів і дебіторів, адже має свої запаси фінансових ресурсів для розвитку;
5. Веде ефективну господарську діяльність.

Загалом стійкий стан підприємства може похитнути багато факторів, таких як: нестабільна політична ситуація в країні, а також економічні та фінансові чинники. Через це можуть виникнути кризові явища та банкрутство. Важливим фактором є те, що у останні роки розвитку економіки України фінансова незалежність багатьох підприємств стала значно гіршою. Причиною цього є фінансово-економічна криза в Україні, зростання інфляції, нестабільна державна податкова і кредитна політика. Нестабільність економічної ситуації в Україні зумовлює погіршення інвестиційного клімату в державі. Значний вплив на фінансову незалежність підприємств справляє також зовнішньоекономічна політика держави, яка охоплює експортну та імпорتنу політику. Така політика повинна бути спрямована на створення сприятливих умов для українських товаровиробників на світовому ринку. [27, с. 10]

Звичайно, підприємство може впливати та керувати лише внутрішніми чинниками впливу на фінансову незалежність. Саме тому приділяти увагу потрібно саме цим чинникам: забезпечення оптимального співвідношення між постійними і змінними витратами, вибір виду діяльності і структури продукції, ефективне управління не обіговими активами, забезпечення раціональної структури капіталу, правильний вибір стратегії і тактики управління фінансовими ресурсами і прибутком. [27, с.12]

Задля більш розгорнутого розуміння ситуації на підприємстві, проведемо аналіз ризику банкрутства.

Таблиця 2.8

Двофакторна модель Е. Альтмана

Показники	2015	2016	2017	2018	2019
Відношення суми оборотних коштів до суми поточних зобов'язань (коефіцієнт покриття)	2.52	2.58	2.88	6.44	7.77
Відношення суми всіх зобов'язань до сукупного капіталу (коефіцієнт концентрації позикового капіталу)	0.25	0.25	0.23	0.21	0.28
$Z =$	-3.08	-3.14	-3.47	-7.29	-8.71

Джерело: складено на основі власних досліджень

Провівши аналіз ризику банкрутства за допомогою двофакторної моделі Е. Альтмана, ми бачимо, що протягом періоду у підприємства дуже малий ризик стати банкрутом.

Таблиця 2.9

Модель Бівера

Показники	2015	2016	2017	2018	2019
Коефіцієнт Бівера	0.84	0.84	0.68	0.2	0.5
Рентабельність активів, %	19.67	19.29	13.7	1.18	13.11
Фінансовий левередж	0.25	0.25	0.23	0.21	0.28
Коефіцієнт покриття оборотних активів власними оборотними засобами	0.6	0.61	0.65	0.84	0.87
Коефіцієнт поточної ліквідності	2.52	2.58	2.88	6.44	7.77

Джерело: складено на основі власних досліджень

Якщо протягом певного періоду (1,5-2 роки) коефіцієнт Бівера не перевищує 0,2, то це свідчить про формування незадовільної структури балансу, а, звідки, і небезпеку банкрутства. ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр. значно перевищувала цей показник, а отже в найближчий час підприємству не загрожує банкрутство.

Висновки до розділу 2

Отже, горизонтальний аналіз балансу показав нам, що з кожним роком валюта балансу зростає.

Горизонтальний аналіз звіту про фінансові результати, вказує нам на зростання як прибутку, так і витрат. Особливо зростали адміністративні витрати.

Згідно вертикального аналізу, в 2019 році головними статтями активів являється дебіторська заборгованість та довгострокові фінансові інвестиції, а в пасивах питому вагу займала стаття нерозподілений прибуток.

Проаналізувавши баланс ліквідності підприємства, ми бачимо, що у порівнянні з 2015 роком, підприємство значно покращило свою ліквідність. Якщо включно до 2017 року підприємство не мало змогу покривати швидко свої короткострокові зобов'язання, то починаючи з 2018 року навіть після покриття всіх своїх зобов'язань у підприємства залишалися надлишки.

Показники ділової активності показали, що підприємство працює активно, максимально використовує свої ресурси та скорочує часові витрати за рахунок вкладень в основні засоби.

Показники фінансової незалежності підприємства за досліджуваний період мали позитивну динаміку. Тип фінансової незалежності протягом 2015-2019 років залишався «Абсолютно стійким».

Проаналізувавши банкрутство підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця», ми можемо зробити висновок, що воно стабільне, розорення йому не загрожує, розвиток не припиняється.

Сьогоднішні умови господарювання неможливі без:

- створення ефективної системи стратегічного фінансового менеджменту, невід'ємним елементом якого є механізми та системи управління ризиками зниження фінансової стійкості;

- мінімізації негативного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства;

- створення передумов ефективної реалізації запланованих дій.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА «ДАРНИЦЯ»

3.1. Прогнозування фінансової незалежності підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»

Провівши аналіз підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» в попередньому розділі, можемо сказати, що серйозних проблем з фінансовою незалежністю підприємство не має. Залишається лише нарощувати потенціал, оптимізувати витрати та розширювати виробництво.

Найважливіші напрями вдосконалення фінансової незалежності підприємства наступні:

- системне та безперервне проведення фінансового аналізу його діяльності;
- організувати оборотні кошти у відповідності з існуючими вимогами, метою чого є оптимізація фінансового стану;
- оптимізація витрат підприємства на основі аналізу взаємодії «Витрати-виручка-прибуток»;
- оптимізація розподілу прибутку і обрання самої вибір найбільш ефективної дивідендної політики;
- розробка і реалізація стратегічної фінансової політики підприємства.

Керуючого аналітика підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» цікавить як поточний фінансовий стан, так і найближчі або окремі перспективи, тобто очікувані параметри фінансового стану. Ефективне використання оборотних коштів може залежати від низки факторів, які поділяються на:

- зовнішні - впливають на інтереси підприємства ззовні і підприємство не може на них впливати;

- внутрішні - підприємство активно впливає.

Отже, перед підприємством стоїть необхідність виробляти ті види продукції, які можна швидко та вигідно реалізувати. В такому випадку не можна допустити зрости дебіторській заборгованості в активах підприємства.

Важлива умова підвищення ефективності використання оборотних коштів є раціонально організоване використання виробничих запасів. Основними варіантами вирішення проблеми скорочення виробничих запасів стане:

- раціонально використовувати запаси;
- ліквідовувати наднормативні виробничі запаси;
- удосконалення нормування;
- поліпшення організації постачання.

Якщо оборотні кошти використовують лише у сферу обігу, це не стимулює підприємство створювати нові продукти. Зайвий раз відволікати їх до сфери обігу – неправильне рішення. Важливішими передумовами скорочення вкладень оборотних коштів у цю сферу є:

- раціонально організовувати збут готової продукції;
- застосовувати прогресивні форми розрахунків;
- своєчасно оформлювати документацію;
- прискорювати рух оборотних коштів у цій сфері;
- дотримуватися договірної та платіжної дисципліни.

Важлива умова отримання прибутків – мати певну ступінь розвитку виробництва, яке зможе забезпечити необхідною умовою отримання прибутку є певна ступінь розвитку виробництва, що забезпечує перевагу виручки від продажу товарів чи послуг над витратами на їхнє виробництво та збут. Складовими основного факторного ланцюга, що формує прибуток - «витрати-обсяг виробництва-прибуток» має перебувати під постійною увагою і контролем.

Особливостями цієї системи є:

- розподілення витрат: постійні та змінні;

- з'єднання виробничого та фінансового обліку;
- багато стадій складання звіту про доходи;
- розроблення методик економіко-математичних та графічних представлень аналізів звітів для попередніх чистих доходів.

У структурі собівартості фармацевтичних препаратів витрати на сировину складають 70%, отже, від коливання курсів валют буде залежати рівень роздрібних цін. Крім того, в разі глобальних надзвичайних ситуацій імпортозалежність фармацевтичного ринку негативно вплине на національну безпеку. Експорт фармацевтичної продукції українського виробництва спрямований переважно в країни СНД (Узбекистан, Казахстан, Білорусь, Молдова, Азербайджан тощо), що можна пояснити наявністю жорсткої системи контролю якості продукції (за стандартами GMP) на європейських ринках.

Сформованим механізмом розподілу прибутків повинно бути всіляке підвищення ефективності виробництва. Важливою проблемою розподілу прибутку є оптимальне співвідношення данини прибутку, акумульованих в доходах бюджету. Економічно обґрунтувати систему розподілу прибутку потрібно заради гарантії виконувати свою фінансові зобов'язання перед державою. Також вони потрібна заради максимального забезпечення виробничих, матеріальних та соціальних потреб підприємства.

Сплативши всі обов'язкові платежі, у підприємства в результаті виходить чистий прибуток, частина якого може бути спрямована на виробничий і соціальний розвиток суспільства, а інша - на виплату відсотків за облігаціями, а також у резервний фонд.

Чистий прибуток направляють на виплати дивідендів, на виробничий і соціальний розвиток трудового колективу та інші цілі.

Ще одним чинником, що впливає на фінансову незалежність є структура фінансових ресурсів та вибір стратегії і тактики управління ними. Чим більше підприємство має власні фінансові ресурси, і насамперед прибуток, тим фінансово незалежним воно є.

В період кризи реалізація продукції відстає від темпів виробництва. Зменшуються інвестиції в товарні запаси, що ще більше скорочує обсяги збуту. Доходи суб'єктів стають нижчими, а також скорочуються масштаби прибутку. Все це призводить до зниження ліквідності підприємств, їх платоспроможності. [31, с.525]

Фінансовий стан підприємства характеризується розміщенням та використанням коштів і джерелами їх формування. Щоб не допустити незадовільну структуру балансу вкрай необхідно стежити за перемінами в структурі майна та джерел його формування, обов'язково проводити заходи, спрямовані на поліпшення структури, оптимальне співвідношення власних і позикових коштів підприємства, зниження часток дебіторської та кредиторської заборгованостей, зменшення непотрібних та зайвих запасів матеріальних ресурсів.

Умови ринкових відносин передбачають об'єктивну необхідність у визначенні тенденцій фінансового стану, в орієнтуванні у своїх фінансових можливостях і перспективах, в оцінці фінансового стану конкурентів. Суб'єкту господарювання потрібно виробити внутрішню фінансову стратегію, яка включає різні способи і дії для досягнення головної мети, а саме:

- сформувати фінансові ресурси та їх централізоване стратегічне управління;
- вчасно виявляти вирішальні напрямки і зосереджуватися на їх виконанні, маневреності і використанні резервів фінансовим керівництвом підприємства;
- ранжувати та поетапно досягати поставлених цілей;
- зберігати відповідність фінансових дій економічному стану та матеріальних можливостей підприємства на кожному відрізку часу;
- створювати та підготовлювати стратегічні резерви;
- вести облік економічних і фінансових можливостей своїх конкурентів;

- визначати головні загрози з боку основних конкурентів, мобілізувати основні сили на їх усунення та вміло обирати напрямки фінансових операцій;
- вміти маневрувати та боротися за ініціативу, щоб досягти вирішальної переваги над конкурентами.

Фінансова стратегія підприємства вважається успішною і гарантується якщо:

- теорія та практика фінансової стратегії взаємно врівноважені між собою;
- фінансові стратегічні цілі повинні відповідати можливостям як економічним, так і фінансовим в реальному часі.

Розробка фінансової стратегії відбувається при урахуванні не платежів, стрибків інфляції і т. д. Стратегія має відповідати виробничим завданням та якщо є необхідність – коригується і змінюється. Фінансова стратегія контролюється, після реалізації продукції проходить перевірка надходження доходів, економічне і раціональне їх використання. Вміло побудований фінансовий контроль допоможе виявити резерви, підвищити рентабельність господарства, збільшити грошові накопичення. Сутністю стратегії досягнення приватних зусиль є уміле використання фінансових операцій, які спрямовані на забезпечення реалізації головної стратегічної мети.

Видання "Власть денег" опублікувало рейтинг 25 найуспішніших брендів України, до якого увійшли компанії з різних галузей економіки.

В рейтингу є і фармацевтична компанія "Дарниця", яка минулого року провела ребрендинг. Так, новим логотипом "Дарниці" стала буква "d", стилізована під мікроскоп.

Фармацевтична компанія "Дарниця" за підсумками 2019 року виробила й реалізувала 152,7 млн упаковок лікарських засобів, що складає 13,76% загальної кількості проданих в Україні ліків і майже вдвічі перевищує обсяги продажів найближчого конкурента.

Кожна сьома упаковка ліків в Україні випускається під логотипом Дарниці.

Загальний обсяг роздрібного ринку лікарських засобів в Україні, за даними компанії Proxima Research, минулого року склав 1 109 732 упаковки і скоротився в порівнянні з показником 2018 року на 2,8%.

У грошовому вираженні ринок збільшився на 15,22% — до 86 млрд грн.

У 2018 році в порівнянні з 2017 роком ПрАТ Фармацевтична фірма Дарниця збільшила чистий прибуток на 37,3%, або на 127,5 млн грн, до 469,64 млн грн.

Кожна з провідних фармацевтичних компаній світу інвестує в науку, дослідження, в розробку, оскільки завжди дивиться в майбутнє. В умовах кризи COVID-19 кількість можливостей і запитів на нестандартні рішення зростає з кожним днем.

У зв'язку з поточною ситуацією в Україні, коли більшість бізнесів зазнають стресу в рамках введеного карантину в країні, фармацевтичні компанії почали працювати на збільшення потужностей. Дефіцит таких товарів як маски, антисептики, парацетамол та інші позитивно впливає на збільшення прибутків підприємств фармацевтичної галузі. Ціни на медичні маски підскочили в 20 разів. В цей час ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» може зробити величезний стрибок по прибутку, а отже збільшиться рентабельність та фінансова незалежність.

Фармацевтична компанія "Дарниця" може налагодити виробництво знезаражуючих засобів і в найкоротші терміни здійснити їх безперебійну поставку для потреб Києва в рамках боротьби з пандемією коронавірусу. У зв'язку з цим керівництво "Дарниці" вже звернулося до органів влади. [32]

Фармацевтична компанія «Дарниця» змінила плани виробництва задля першочергового забезпечення населення противірусними та жарознижуючими засобами. 1 млн. упаковок лікарського засобу Парацетамол-Дарниця надійшло до українських аптек у березні.

Спрогнозуємо, яку приблизну рентабельність буде мати підприємство в результаті пандемії коронавірусу в Україні. Розглянемо які прогнозовані дані планувалися на початок 2020 року і які дані будуть вже в середині 2020 року в таблиці 3.1. Якщо на 01.01.2020 ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» планувало ріст рентабельності на 5%, то на 01.07.2020 запланований ріст на 50% відносно показників станом на 01.01.2019 рік.

Таблиця 3.1

**Прогноз рентабельності підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма
«Дарниця» на 2020 рік**

Показники	01.01.2019	Прогноз		Прогнозований ріст	
		01.01.2020	01.07.2020	01.01.2019 до 01.01.2020	01.01.2019 до 01.07.2020
Рентабельність активів	13,11	14,16	14,61	+1,05	+1,50
Рентабельність власного капіталу	17,47	18,52	18,97	+1,05	+1,50
Рентабельність продажу	17,94	18,99	19,44	+1,05	+1,50
Рентабельність чистих активів	14,12	15,17	15,62	+1,05	+1,50
Рентабельність оборотних активів	25,67	26,72	27,17	+1,05	+1,50

Джерело: складено на основі власних досліджень

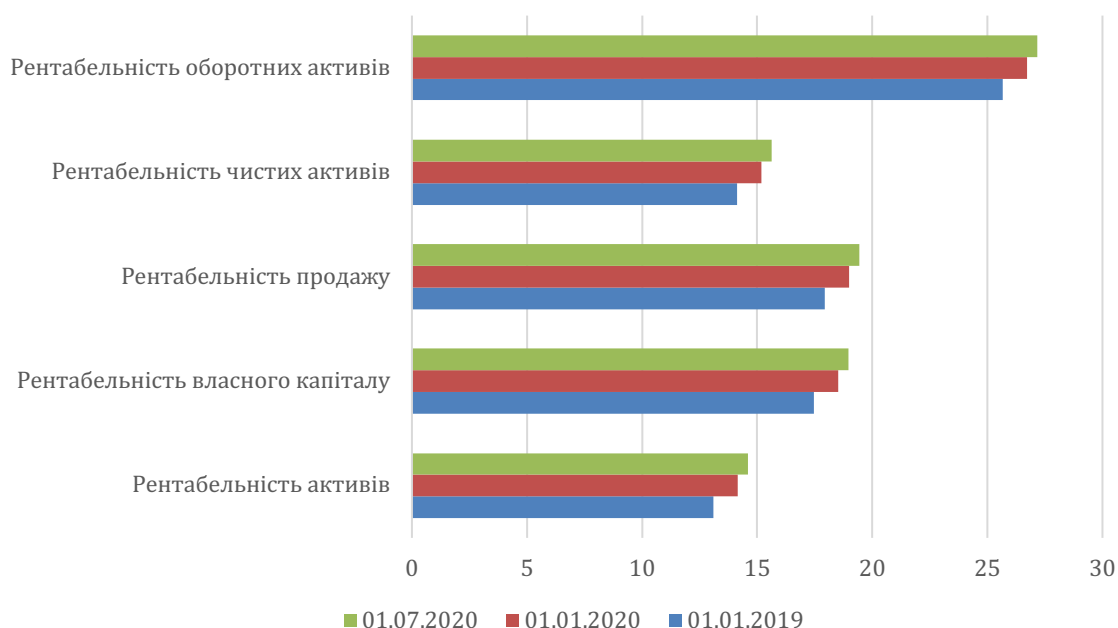

Рис. 3.1. Прогноз рентабельності підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» на 2020 рік

Джерело: складено на основі власних досліджень

Врахувавши збільшення виробництва, «кредитні канікули» від банків, «податкові канікули», відміну на певний період будь-яких штрафів та пені за невчасне подання звітності, можемо дати прогноз, що до 01.07.2020 року рентабельність підприємства значно виросте. Стрибок росту буде короткотривалий, тому очікувано, що після нього виробництво піде на спад, як і показники рентабельності. Та така тенденція не буде негативом для підприємства. Попереду світ чекає глобальна економічна криза, до якої потрібно бути готовим вже. Завдяки такому росту прибутковості, підприємство зможе зробити відповідні резерви.

Важливими макроекономічними чинниками фінансової незалежності є податкова і кредитна політика, рівень розвитку фінансового ринку, інфляція. Також, політична стабільність є важливим фактором фінансової незалежності підприємств.

При оцінюванні фінансової незалежності підприємства потрібно враховувати наступні чинники: відношення держави до діяльності підприємств,

принципи державного регулювання економіки (його характер -заборонний або стимулюючий), фактори земельної реформи, заходи щодо захисту споживачів.

Щоб підприємство залишалось у незалежному фінансовому стані потрібно:

1. Забезпечувати баланс між власними і позиковими коштами. Для вирішення цієї проблеми необхідно розрахувати умову фінансової рівноваги, яка має бути нормативною базою для управління фінансовою стійкістю підприємства і його платоспроможністю в часі, не дозволяти підприємству збільшувати позикові кошти і нераціонально використовувати вже накопичені основні засоби.

2. Забезпечувати прибутковість діяльності. Обсяг отриманого прибутку є основою незалежного стану підприємства.

3. Оптимізувати обсяги товарно-матеріальних запасів, обсяги і структуру дебіторської заборгованості, скоротити тривалість виробничого, операційного та фінансового циклів.

При вирішенні проблем управління фінансовою незалежністю підприємств важливим фактором є активна підтримка держави. Це стосується в основному створення програм пільгового кредитування, удосконалення податкової та цінової політики тощо. [31, с. 526-527]

Через вплив чинників внутрішнього та зовнішнього середовища у підприємства виникають проблеми з управлінням фінансовою незалежністю. Тому кожне підприємство повинне шукати оптимальні шляхи свого захисту від негативних чинників, а також визначати способи оперативного усунення вірогідних загроз та пристосовуватися до заданих умов діяльності. Щоб забезпечити стійкий фінансовий стан, потрібно безперервно здійснювати контроль за формуванням та використанням фінансових ресурсів, при цьому необхідно враховувати стратегічні та тактичні завдання діяльності підприємства на ринку.

Із метою управління витратами й вибору амортизаційної політики рекомендовано використовувати дані фінансово-економічного аналізу, які дають

початкове уявлення про рівні витрат підприємства, а також рентабельності та ліквідності підприємства.

Зростання ліквідності було заплановане на рівні 7%. Внаслідок карантинних заходів і затребуваності в товарах підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця», можлива ліквідність компанії планується на рівні 25%.

Таблиця 3.2

**Прогноз ліквідності підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма
«Дарниця» на 2020 рік**

Показники	01.01.2019	Прогноз		Прогнозований ріст +/-	
		01.01.2020	01.07.2020	01.01.2019 до 01.01.2020	01.01.2019 до 01.07.2020
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,49	1,59	1,86	0,10	0,37
Коефіцієнт проміжної ліквідності	7	7,49	8,75	0,49	1,75
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	9,45	10,11	11,81	0,66	2,36

Джерело: складено на основі власних досліджень

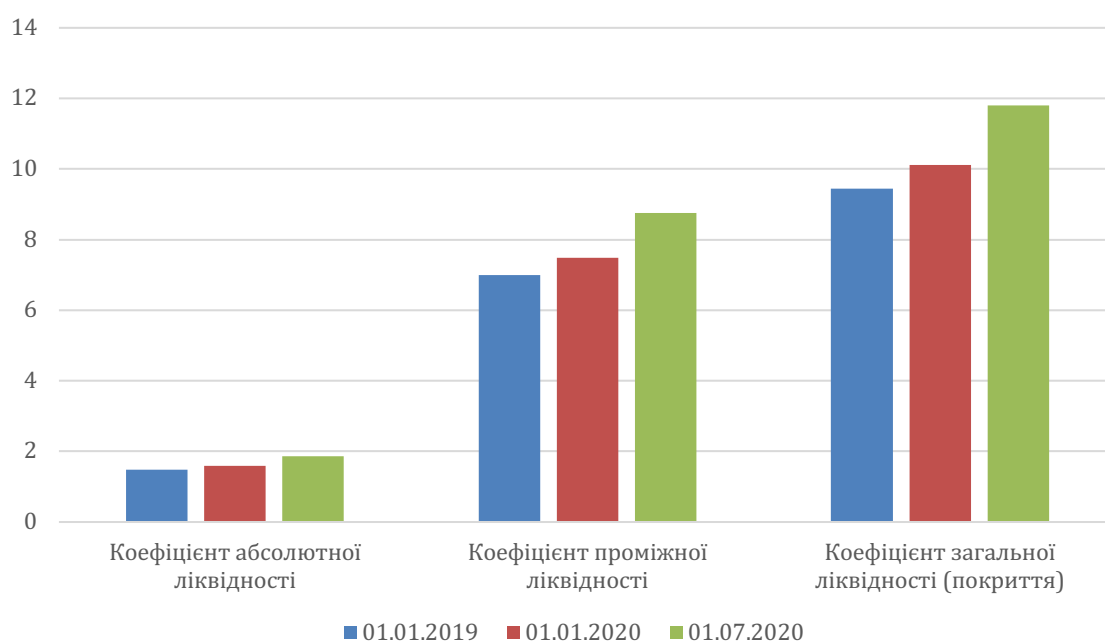

Рис. 3.2. Прогноз ліквідності підприємства ПРаТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» на 2020 рік

Джерело: складено на основі власних досліджень

Одним із шляхів збереження фінансової незалежності підприємства є правильно розроблена облікова політика. Під час її розробки, потрібно обирати такі способи калькулювання собівартості продукції, які перш за все забезпечують чітке уявлення про структуру витрат, які з них постійні і змінні, яка частка комерційних витрат.

Службам, до обов'язку яких входить розробка та контроль за обліковою політикою підприємства, необхідно на постійній основі проводити аналіз структури витрат виробництва. Вони повинні робити порівняння з різними видами базових даних і вивчати природу відхилення від них.

Задля того, щоб на підприємстві функціонувала ефективна аналітична робота та підвищувалася якість прийнятих фінансово-економічних рішень необхідно чітко визначитися й організувати управлінський облік витрат за такими групами:

- змінні витрати, специфіка яких рости або зменшуватися відповідного до обсягів виробництва ;
- постійні витрати, величина яких не залежить від зміни обсягів виробництва (амортизаційні відрахування, відсотки за кредит, орендна плата, адміністративні витрати та ін.);
- змішані витрати, що складаються з постійної та змінної частин. До таких витрат належать, наприклад, фінансування поточного ремонту обладнання, поштові та телеграфні витрати тощо.

В будь якому випадку, підприємство повинно рухатися до вірно обраної організації обліку, при якому сукупні витрати мають чітко розподілені групи.

Підприємству доцільно прагнути до певної організації обліку, за якою вся сукупність витрат чітко розділена за названими групами. ПРаТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» пильно слідкує за кожною із груп витрат, постійно проводить

поглиблений операційний аналіз (аналіз беззбитковості, функціонально-вартісного поточного аналізу й функціонально-вартісного аналізу на майбутні періоди).

Розглянемо, який прогноз має підприємство ПРаТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» на 2020 рік по фінансовій незалежності. На дату 01.01.2020 планувалося підняти показники в середньому на 4%. На дати 01.07.2020 планується приріст на 15%. Так як на фінансову стійкість впливає величина залучених коштів, приріст планується менший і з поправкою на світову кризу. Частину прибутку підприємство планує направити до резервного фонду, створивши тим самим «запас міцності» на визначений термін.

Таблиця 3.3

**Прогноз фінансової незалежності підприємства ПРаТ
«Фармацевтична фірма «Дарниця» на 2020 рік**

Показники	01.01.2019	Прогноз		Прогнозований ріст +/-	
		01.01.2020	01.07.2020	01.01.2019 до 01.01.2020	01.01.2019 до 01.07.2020
Власні обігові кошти	1791663	1845412,89	2060412,45	53749,89	268749,45
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0.87	0,90	1,00	0,03	0,13
Маневреність робочого капіталу	0.3	0,31	0,35	0,01	0,05
Маневреність власних обігових коштів	0.12	0,12	0,14	0,00	0,02
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	3.37	3,47	3,88	0,10	0,51
Коефіцієнт покриття запасів	3.54	3,65	4,07	0,11	0,53
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0.72	0,74	0,83	0,02	0,11
Коефіцієнт фінансової залежності	1.39	1,43	1,60	0,04	0,21

Продовження табл. 3.3

Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0.61	0,63	0,70	0,02	0,09
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0.28	0,29	0,32	0,01	0,04
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	2.57	2,65	2,96	0,08	0,39
Коефіцієнт фінансової стійкості	0.94	0,97	1,08	0,03	0,14

Джерело: складено на основі власних досліджень

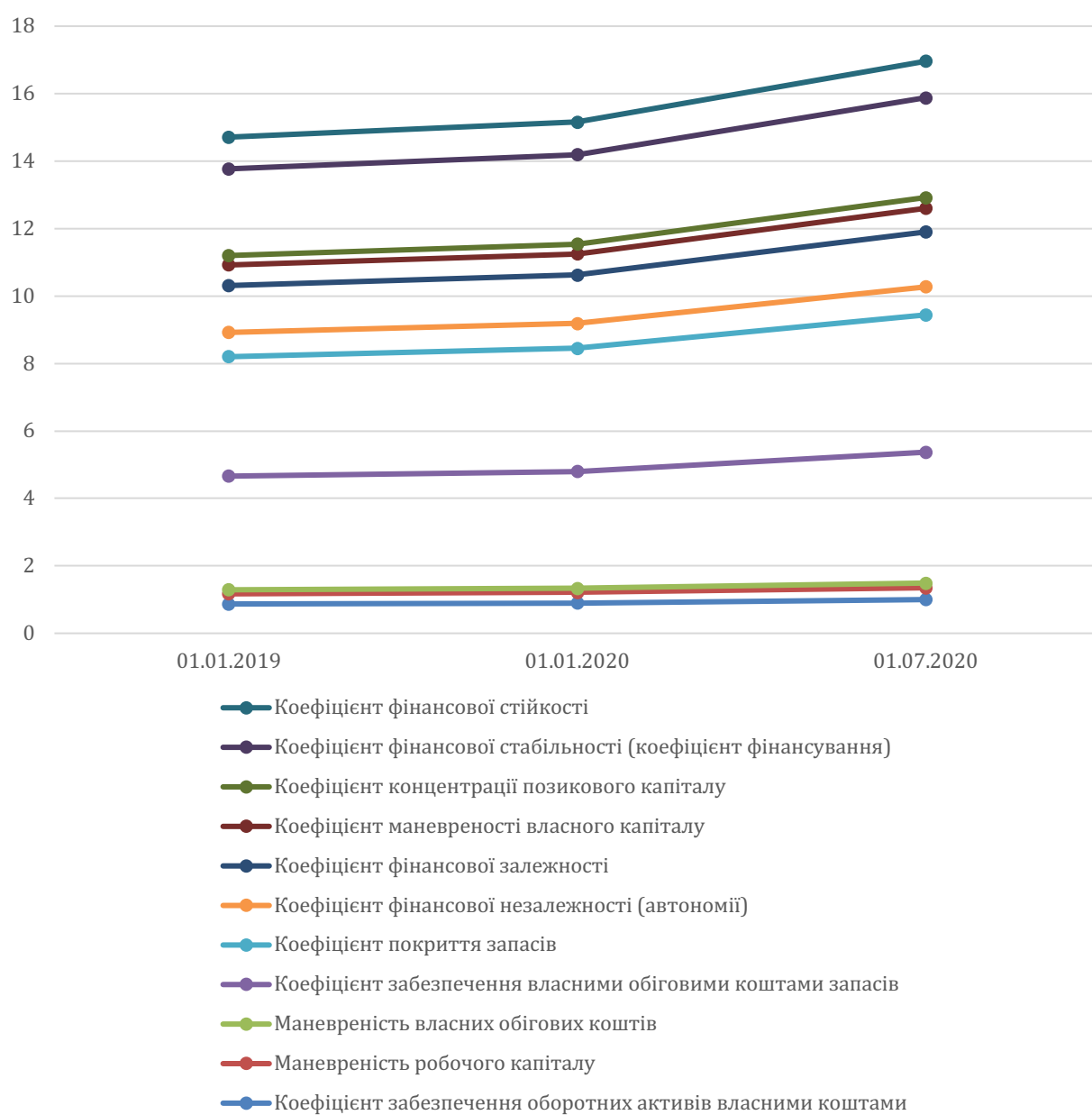

Рис. 3.3. Прогноз фінансової стійкості підприємства ПРАТ
«Фармацевтична фірма «Дарниця» на 2020 рік

Джерело: складено на основі власних досліджень

Ефективно використовувати ресурси та підвищувати рівень фінансової незалежності підприємства в сьогоденних реаліях економічних умов особливо залежить від того, чи наявний у підприємства фінансовий потенціал, як він його використовує та яким чином вдосконалює. Однією з рис нестабільності сучасних підприємств є кількісні, якісні та структурні недосконалості їх фінансового потенціалу, що призводить до втрати ресурсів та являється причиною складного фінансового становища. Використовувати та вдосконалювати фінансовий потенціал до потрібного рівня дасть можливість підприємству ефективно застосувати свої ресурси, що в результаті сприяє зменшенню впливу зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів. Це і є свідчення стійкого функціонування підприємства.

Беручи до уваги, що підприємство буде мати проблеми з управлінням фінансовим потенціалом в умовах сучасної економічної кризи, при цьому потрібно стабілізувати фінансову стійкість в умовах фінансової нестабільності, потрібно вживати заходи:

- усувати зовнішні фактори можливості банкрутства;
- удосконалити поточний календар фінансових документів, у яких докладно розписано грошовий обіг компанії;
- врегулювати рівень незавершеного виробництва;
- максимально перевести низько оборотні активи до високооборотних;
- вжити локальні заходи по покращенню фінансового стану;
- забезпечити таке фінансове становище підприємства, під час якого буде відбуватися стабільне надходження виручки, підвищуватиметься рентабельність товарів та послуг, недопущення штрафів та пені за прострочені кредити, забезпечення достатнього рівня фінансових ресурсів, щоб покривати нові поточні зобов'язання;

- поступово погашати свої довгострокові зобов'язання, максимально скорочувати витрати та проводити ресурсно-ощадні заходи
- створити стабільну фінансову базу;
- забезпечити стійке фінансове становище підприємства в довгостроковій перспективі, створити оптимальну структуру балансу та звіту про фінансові результати, підготувати фінансову систему підприємства до несприятливих зовнішніх факторів.

За умов правильного управління фінансовим потенціалом, вдасться забезпечити систему фінансового моніторингу, який би міг дати можливість оптимізації фінансового потенціалу підприємства відповідно до очікуваного рівня розвитку. Якщо моніторинг виявить недостатню фінансову стійкість підприємства, воно зможе вдатися до таких дій:

- оптимізувати рух своїх фінансових ресурсів і врегулювати фінансові відносини, які виникли під час розрахункових відносин між контрагентами підприємства з метою ефективного їхнього розподілу;
- розробити нову більш стійку фінансову стратегію або внести правки до вже існуючої;
- розробити проекти фінансових планів в реальному часі і на перспективу, спрогнозувати баланс;
- розрахувати прогностичні значення реалізації продукції (плани продажів) і плани по вкладенням капіталу, собівартість продукції і т. д.;
- визначити основні джерела фінансування виробничої діяльності, в т. ч. довгострокове та короткострокове кредитування тощо;
- скоординувати свої фінансові підрозділи.

Саме за рахунок фінансової незалежності підприємство зможе вкладати кошти у розробку нових товарів чи послуг, освоювати нові ринки збуту шляхом демпінгу, сприяти забезпеченню маркетингової незалежності підприємства, підтримувати інвестиційну незалежність, розвивати нові напрями діяльності і забезпечувати кадрову незалежність підприємства, ефективний процес управління.

Отже, можна зробити висновок, що досягнення фінансової незалежності підприємства можливе лише за умови використання елементів сучасного фінансового менеджменту, влучної реакції на зміни зовнішнього середовища та можливі перешкоди, та правильної стратегії щодо майбутнього стану підприємства. Удосконалення фінансової роботи на підприємстві доцільно здійснювати за такими напрямками:

- системний і постійний фінансовий аналіз їх діяльності;
- організацію обігових активів відповідно до існуючих вимог з метою оптимізації фінансового стану;
- впроваджувати управлінський облік і на цій підставі оптимізувати витрати підприємства;
- оптимізувати розподіл виручки і обрати найефективнішу дивідендну політику;
- більш широко впроваджувати комерційний кредит, задля того, щоб оптимізувати джерела грошових коштів;
- застосувати лізингові операції з метою розвитку виробництва тощо.

3.2. Регресійна модель фінансової незалежності ПРАТ

«Фармацевтична фірма «Дарниця»

Для чіткого розуміння розвитку та підвищення фінансової незалежності підприємства важливо зрозуміти, які саме чинники найбільше впливають на цей показник. Саме тому, для визначення цих факторів потрібно побудувати регресійну модель. Побудова моделі та проведення аналізу проводиться з-за допомоги пакету EVIEWS.

В ході виконання аналізу було досліджено вплив на прибуток підприємства семи чинників, а саме індекс споживчих цін, експорту, , середній дохід, ВВП на душу населення та процентна ставка. Всі показники були переведені з абсолютних величин у логарифмічні.

Залежна змінна: прибуток (чистий фінансовий результат) – $\text{LOG}(\text{REV})$ – Обсяг прибутку підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця», виражений у грошових одиницях (тисячі гривень) переведений у логарифмічну форму; $\text{REV} = \text{LOG}(\text{REV})$.

Незалежні змінні:

- 1) Експорт товарів LEXP , виражений у грошових одиницях (тисячі грн) переведений у логарифмічну форму. $\text{LEXP} = \text{LOG}(\text{EXP})$.
- 2) Індекс споживчих цін LCPI , виражений у коефіцієнтах, переведений у логарифмічну форму $\text{LCPI} = \text{LOG}(\text{CPI})$.
- 3) LGDP – ВВП на душу населення, виражене у грошових одиницях (тисячі гривень) переведене у логарифмічну форму; $\text{LGDP} = \text{LOG}(\text{GDP})$;
- 4) Середня заробітна плата по Україні LICOME , виражена у грошових одиницях (гривнях), переведена у логарифмічну форму; $\text{LICOME} = \text{LOG}(\text{ICOME})$;
- 5) Процентна ставка – LIR , виражена у грошових одиницях (гривнях), переведена у логарифмічну форму; $\text{LIR} = \text{LOG}(\text{IR})$;

Загальний вигляд моделі може бути описаний рівнянням:

$$\text{LREV} = \beta_0 + \beta_1 * \text{LEXP} + \beta_2 * \text{LCPI} + \beta_3 * \text{LGDP} + \beta_4 * \text{LExchange} + \beta_5 * \text{LICOME} + \beta_6 * \text{LIR} + \beta_6 * \text{INF} + u_i$$

Гіпотеза даної моделі: наскільки коливання на ринку впливають на підприємство ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця». Змінні – внутрішні складові моделі ринку, саме вони напряду впливають на ситуацію на ринку. Відповідно, у – одна невелика складова ринку.

Отримані наступні показники:

Регресійна модель впливу економічних чинників на прибуток підприємства

Dependent Variable: LOG(REV)

Method: Least Squares

Date: 05/19/20 Time: 16:58

Sample: 2012Q1 2019Q4

Included observations: 32

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LOG(IR)	1.459212	0.523726	2.786213	0.0098
LOG(GDP)	-0.249629	0.143834	-1.735540	0.0945
LOG(EXR)	-0.908127	0.731936	-1.240719	0.2258
LOG(CPI)	6.366696	4.777773	1.332566	0.1942
LOG(ICOME)	1.467586	0.811012	1.809573	0.0819
C	-28.86743	23.86113	-1.209810	0.2372
R-squared	0.799392	Mean dependent var	11.49618	
Adjusted R-squared	0.474659	S.D. dependent var	0.823153	
S.E. of regression	0.596625	Akaike info criterion	1.972303	
Sum squared resid	9.254983	Schwarz criterion	2.247129	
Log likelihood	-25.55685	Hannan-Quinn criter.	2.063400	
F-statistic	6.601868	Durbin-Watson stat	1.763510	
Prob(F-statistic)	0.000434			

Джерело: складено на основі даних з додатку Д

Як вже було вказано, функціональною формою рівняння було обрано лог-лог модель для всіх параметрів окрім рівня інфляції. Ця модель є дуже підходящою для дослідження, оскільки така специфікація дозволяє більш точно визначити залежність, відповідно зробити більш точні висновки про вплив факторів.

Провівши оцінки параметрів, можна порівнювати отримані результати з початковими гіпотезами про вплив факторів. Економічна інтерпретація для кожної змінної буде такою:

- 1) LEXP. Зростання даного показника на 1% спричиняє зменшення виручки підприємства ПРат «Фармацевтична фірма «Дарниця» на 0,90%. Говорячи про відображення загального рівня експорту товарів країни в

показнику прибутку підприємства, можемо дійти до такого висновку, а саме - чим більшим є дане значення, тим більший обсяг виручки у підприємства. Відповідно при зростанні експорту – зростатиме і прибуток;

- 2) LCPI. Індекс споживчих цін дуже позитивно впливає на рівень прибутку підприємства. Зростання даного показника на 1% спричиняє зростання прибутку на 6,36%. Говорячи про відображення загального рівня індексу споживчих цін в показнику прибутку підприємства, то чим більшим є дане значення, тим більший обсяг прибутку підприємства.
- 3) LGDP. При збільшенні ВВП на 1% виручка підприємства зменшується на 0,24%
- 4) ICOME – середня заробітня плата є ваговою змінною, оскільки при збільшенні цього показника на 1% виручка підприємства ПРат «Фармацевтична фірма «Дарниця» збільшується на 1,46%
- 5) LIR. Процентна ставка, як і передбачалося, позитивно впливає на прибуток даного підприємства. Зростання даного показника на 1% спричиняє збільшення виручки підприємства ПРат «Фармацевтична фірма «Дарниця» на 1.45%.

На основі t-статистики та обраного 10% рівня довіри можна зробити висновок, що більшість параметрів є статистично значимими. P-value вказує на те, що з 5% ймовірністю можна відхилити нульові гіпотези для всіх параметрів. Жоден з них не дорівнює нулю.

Коефіцієнт детермінації показує ступінь пояснення зміни залежного фактора регресією, тобто зміною незалежних змінних. Відповідно до проаналізованих показників ступінь пояснення становить 79,16%. Інші втрачені % можуть бути пов'язані з наявністю багатьох факторів, що не були включені до моделі. Загалом дане значення говорить про допустимий ступінь пояснення явища регресією, тобто модель є адекватною.

Перевіримо нашу модель на відсутність автокореляції першого порядку за допомогою критерію Дурбіна-Ватсона. Значення даної статистики становить 2,066. Відповідні критичні значення для нашої регресії становлять: $d_l=2,274$; $d_u=2,411$. Відповідно маємо такий графік зони автокореляційного зв'язку:

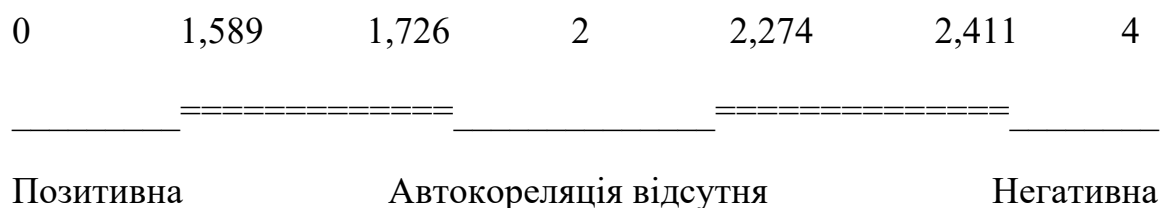

Рис. 3.4. Перевірка на відсутність автокореляції за допомогою критерію Дурбіна-Ватсона

Джерело: складено на основі даних з додатку Д

Провівши дослідження, було виявлено, що дане значення знаходиться в зоні відсутньої автокореляції, відповідно нашій моделі не притаманна дана проблема.

Проведемо тестування на автокореляцію вищих порядків. Для регресійної моделі тестування може проводитися для другого ступеня. Маємо відповідні результати:

Таблиця 3.5

Тестування на автокореляцію вищих порядків

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:

F-statistic	1.057688	Prob. F(4,22)	0.4007
Obs*R-squared	5.161272	Prob. Chi-Square(4)	0.2711

Продовження табл. 3.5

Test Equation:

Dependent Variable: RESID

Method: Least Squares

Date: 05/19/20 Time: 17:07

Sample: 2012Q1 2019Q4

Included observations: 32

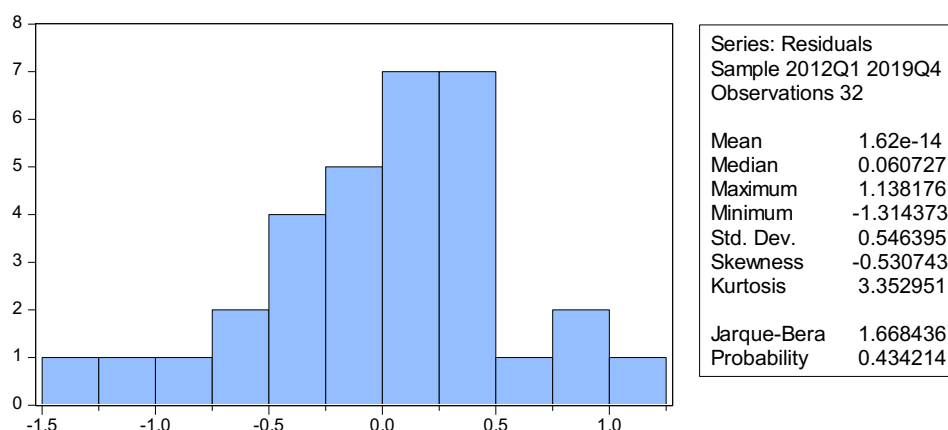
Presample missing value lagged residuals set to zero.

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LOG(IR)	0.372214	0.730612	0.509454	0.6155
LOG(GDP)	-0.077449	0.188087	-0.411776	0.6845
LOG(EXR)	-0.193052	0.867754	-0.222473	0.8260
LOG(CPI)	2.065284	5.256890	0.392872	0.6982
LOG(ICOME)	0.092246	0.900658	0.102420	0.9194
C	-9.933074	26.58813	-0.373591	0.7123
RESID(-1)	0.149591	0.211138	0.708501	0.4861
RESID(-2)	-0.291422	0.257368	-1.132315	0.2697
RESID(-3)	0.103587	0.263296	0.393423	0.6978
RESID(-4)	-0.467242	0.298930	-1.563048	0.1323
R-squared	0.161290	Mean dependent var	1.62E-14	
Adjusted R-squared	-0.181819	S.D. dependent var	0.546395	
S.E. of regression	0.593995	Akaike info criterion	2.046413	
Sum squared resid	7.762249	Schwarz criterion	2.504456	
Log likelihood	-22.74261	Hannan-Quinn criter.	2.198241	
F-statistic	0.470083	Durbin-Watson stat	2.122103	
Prob(F-statistic)	0.879084			

Джерело: складено автором на основі даних з додатку Д

Щоб оцінити модель на автокореляцію вищих порядків, потрібно звернути увагу на сновні показники— є значення Prob. F(4,36) та Prob. Chi-Square(4). Вони демонструють ймовірність помилки при відхиленні нульової гіпотези тесту. Нульова гіпотеза тесту полягає у тому, що коефіцієнти між залишками дорівнюють нулю, що відповідає класичному припущенню. Отже, Prob. F(4,36) більше за критичний рівень 0,05, то гіпотеза про автокореляцію вищих порядків не підтверджується.

Згодом, було проведено тестування на нормальність моделі. Отримано такі результати:

— Рис. 3.6. Тест на нормальність моделі

Джерело: складено автором на основі даних з додатку Д

Для перевірки того, що залишки розподілені нормально, нам необхідно провести тест Харке-Бера, нульовою гіпотезою якого є нормальність їхнього розподілу.

Як ми бачимо, Probability=43,4%, а отже, ми не маємо підстав відхилити нульову гіпотезу й стверджуємо, що залишки розподілені нормально.

Для проведення аналізу на відсутність мультиколінеарності необхідно побудувати кореляційну матрицю попарних залежностей між залежними та незалежними змінними. Отримаємо наступні результати:

Таблиця 3.6

Кореляція змінних окремо від регресії

	REV	IR	GDP	EXR	CPI	ICOME
REV	1.000000	0.623335	0.089893	0.395197	0.257826	0.196937
IR	0.623335	1.000000	0.133081	0.695449	0.109469	0.334855
GDP	0.089893	0.133081	1.000000	0.273919	-0.155270	0.724535
EXR	0.395197	0.695449	0.273919	1.000000	0.135061	0.719374
CPI	0.257826	0.109469	-0.155270	0.135061	1.000000	-0.173194
ICOME	0.196937	0.334855	0.724535	0.719374	-0.173194	1.000000

Джерело: складено автором на основі даних з додатку Д

Як бачимо, відсутні прямі або обернені сильні зв'язки між незалежними змінними, тобто відсутня проблема мультиколінеарності.

Таблиця 3.7

Аналіз гетероскедастичності

Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	1.097221	Prob. F(19,12)	0.4464
Obs*R-squared	20.30951	Prob. Chi-Square(19)	0.3762
Scaled explained SS	15.77353	Prob. Chi-Square(19)	0.6723

Test Equation:

Dependent Variable: RESID^2

Method: Least Squares

Date: 05/19/20 Time: 17:12

Sample: 2012Q1 2019Q4

Included observations: 32

Collinear test regressors dropped from specification

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	2527.755	2188.898	1.154808	0.2706
LOG(IR)	-75.52537	370.1971	-0.204014	0.8418
(LOG(IR))^2	-0.650532	3.184231	-0.204298	0.8415
(LOG(IR))*(LOG(GDP))	2.434774	1.540642	1.580363	0.1400
(LOG(IR))*(LOG(EXR))	-2.162458	6.249749	-0.346007	0.7353
(LOG(IR))*(LOG(CPI))	21.24855	78.33006	0.271269	0.7908
(LOG(IR))*(LOG(ICOME))	-4.217171	5.057134	-0.833905	0.4206
LOG(GDP)	-33.46292	81.52883	-0.410443	0.6887
(LOG(GDP))^2	-0.558371	0.235040	-2.375644	0.0350
(LOG(GDP))*(LOG(EXR))	-2.394244	2.032851	-1.177776	0.2617
(LOG(GDP))*(LOG(CPI))	1.657737	16.89918	0.098096	0.9235
(LOG(GDP))*(LOG(ICOME))	4.414624	2.407819	1.833454	0.0916
LOG(EXR)	-396.0688	327.3348	-1.209981	0.2496
(LOG(EXR))^2	1.391382	4.429166	0.314141	0.7588
(LOG(EXR))*(LOG(CPI))	79.68189	64.22304	1.240706	0.2384
(LOG(EXR))*(LOG(ICOME))	5.530235	10.85811	0.509319	0.6198
LOG(CPI)	-582.3765	457.6378	-1.272571	0.2273
(LOG(CPI))*(LOG(ICOME))	30.71025	64.82887	0.473713	0.6442
LOG(ICOME)	-71.53018	334.6588	-0.213741	0.8343
(LOG(ICOME))^2	-6.942949	6.683459	-1.038826	0.3194

R-squared	0.634672	Mean dependent var	0.289218
Adjusted R-squared	0.056236	S.D. dependent var	0.450740

Продовження табл. 3.7

S.E. of regression	0.437883	Akaike info criterion	1.455440
Sum squared resid	2.300896	Schwarz criterion	2.371525
Log likelihood	-3.287036	Hannan-Quinn criter.	1.759096
F-statistic	1.097221	Durbin-Watson stat	2.505084
Prob(F-statistic)	0.446396		

Джерело: складено автором на основі даних з додатку Д

Проведено перевірку моделі на гетероскедастичність. Щоб визначити чи наявна гетероскедастичність в даній моделі, аналізуємо Prob.F-stat., яка повинна бути більше 0.05 аби ми підтвердили відсутність гетероскедастичності залишків. Зважаючи на результат, ми не маємо підстави відхилити нульову гіпотезу, а отже робимо висновок про наявність гомоскедастичності.

Провівши дослідження і перевірки моделі, можемо вважати, що модель є адекватною, відсутні проблеми автокореляції, відсутня гетероскедастичність, крім того регресійне рівняння має високу пояснювальну здатність. Практично всі фактори є впливовими, жоден з параметрів не дорівнює нулю.

Отже, в ході формулювання початкової моделі було висунуто ряд припущень про вплив наведених у регресії факторів на залежну змінну – прибуток підприємства. За припущеннями, на виручку підприємства впливають суттєво такі фактори, як індекс споживчих цін, експорту, середній дохід, ВВП на душу населення та процентна ставка. Відповідно ці фактори мають сприяти нарощенню прибутку на підприємстві ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця». Отримані результати продемонстрували вірність початкових гіпотез та виявили наступні впливи на виручку: зростання індексу споживчих цін, процентної ставки та середньої заробітної плати на 1% спричиняє збільшення прибутку підприємства на 6,36% і 1,32%, 1,45% та 1,46% відповідно, підвищення ж експорту та ВВП на 1% призводить до зменшення експорту на 0,90% та 0,24%. Зміна прибутку підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» на 79% пояснена даною моделлю. 21%% зміни пояснюється іншими факторами, які не

були основними об'єктами дослідження через складність їх кількісної оцінки. Сама модель, як вже було зазначено, є адекватною.

Висновки до розділу 3

Отже, провівши прогнози ліквідності, рентабельності та фінансової незалежності, можна зробити наступні висновки:

- У зв'язку з поточною ситуацією в Україні фармацевтичні компанії почали працювати на збільшення потужностей. Дефіцит таких товарів як маски, антисептики, парацетамол та інші позитивно впливає на збільшення прибутків підприємств фармацевтичної галузі. В цей час ПРаТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» може зробити величезний стрибок по прибутку, а отже збільшиться рентабельність та фінансова незалежність.
- Стрибок росту рентабельності буде короткотривалий, тому очікувано, що після нього виробництво піде на спад, як і показники рентабельності. Та така тенденція не буде негативом для підприємства. Попереду світ чекає глобальна економічна криза, до якої потрібно бути готовим вже. Завдяки такому росту прибутковості, підприємство зможе зробити відповідні резерви.
- Суттєвими макроекономічними чинниками фінансової незалежності є податкова і кредитна політика, рівень розвитку фінансового ринку, страхової справи і зовнішньоекономічних зв'язків, інфляція. Фінансова незалежність підприємств залежить також від політичної стабільності.
- Зробивши регресійну модель впливу економічних факторів на підприємство і перевіривши, можемо вважати, що модель є адекватною, відсутні проблеми автокореляції, відсутня

гетероскедастичність, крім того регресійне рівняння має високу пояснювальну здатність. Практично всі фактори є впливовими, жоден з параметрів не дорівнює нулю.

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставленої мети дипломної роботи ми виконали завдання і прийшли до таких висновків:

1. Фінансова незалежність підприємства – це перманентний стан, при якому підприємство має змогу забезпечити своє зростання та відповідати усім вимогам зовнішнього середовища. Інший важливий фактор, пов'язаний з фінансовою незалежністю, полягає у правильності складу та структури фінансових ресурсів та правильності управління. Достатньо сильно впливають на стан фінансової незалежності підприємства кошти, котрі мають додаткову мобілізацію на ринку позикових капіталів. Чим вищим є залучення таких коштів підприємством, тим вищий рівень його фінансових можливостей при одночасному зростанні фінансового ризику - здатності своєчасно розплачуватися зі своїми кредиторами.

2. Аналізувати фінансову незалежність підприємства потрібно згідно даних фінансової звітності підприємства до якої входять: Баланс (Форма №1); Звіт про фінансові результати (Форма №2); Звіт про рух грошових коштів (Форма №3); Звіт про власний капітал (Форма №4); Примітки до фінансової звітності (Форма №5).

Коефіцієнти, які характеризують фінансову незалежність: коефіцієнт концентрації власного капіталу (коефіцієнт автономії); коефіцієнт фінансової залежності; коефіцієнт маневреності власного капіталу; коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами; коефіцієнт фінансової стійкості; коефіцієнт концентрації позикового капіталу; коефіцієнт фінансового ризику; коефіцієнт відношення реальних активів і вартості майна; коефіцієнт поточних зобов'язань; коефіцієнт довгострокових зобов'язань;

3. Процес оптимізації структури капіталу підприємства повинен проводитися з урахуванням певних факторів: форми власності підприємства; індивідуальних особливостей кожного суб'єкта господарювання; організаційно-правового статусу; галузевої приналежності; розміру, виробничої та фінансової

структури; стану фінансового ринку, на якому функціонує підприємство; рівня економічного розвитку держави. Кожен з цих факторів впливає на застосування оптимізаційних методів та підходів, специфіку формування структури капіталу підприємства, особливості здійснення ним фінансово-господарської діяльності, величину формування структури капіталу та окремих її складових елементів, фінансове середовище, в якому функціонує підприємство, а також на оптимізаційну політику структури капіталу суб'єкта господарювання, оскільки вона є різною для розвинених країн, країн, що розвиваються та для країн з низьким рівнем розвитку економіки.

4. Проаналізувавши баланс ліквідності підприємства, ми бачимо, що у порівнянні з 2015 роком, підприємство значно покращило свою ліквідність. Якщо включно до 2017 року підприємство не мало змогу покривати швидко свої короткострокові зобов'язання, то починаючи з 2018 року навіть після покриття всіх своїх зобов'язань у підприємства залишалися надлишки.

Показники ділової активності показали, що підприємство працює активно, максимально використовує свої ресурси та скорочує часові витрати за рахунок вкладень в основні засоби.

5. Коефіцієнт фінансової незалежності протягом 2015-2018 років залишався в межах нормативного значення, 0,4 -0,6, і показував тенденцію до зростання. В 2019 році тенденція до зростання збереглася, а сам коефіцієнт становив 0,94, що трохи перевищило нормативне значення. Можна точно сказати, що підприємству не загрожує банкрутство в поточному періоду.

Протягом всього досліджуваного періоду підприємство являлося абсолютно незалежним, що є надзвичайною рідкістю для підприємств. Навіть залучені додаткові ресурси не сильно вплинули на незалежність, адже вони використовуються правильно і направлені на отримання прибутку. На основі цього аналізу ми можемо сказати, що у підприємства є запас довіри у клієнтів, правильно побудований менеджмент та хороші відносини з кредиторами.

6. Проаналізувавши банкрутство підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця», ми можемо зробити висновок, що підприємство стабільне, розорення йому не загрожує, розвиток не припиняється.

7. Досягнення фінансової незалежності підприємства можливе лише за умови використання елементів сучасного фінансового менеджменту, влучної реакції на зміни зовнішнього середовища та можливі перешкоди, та правильної стратегії щодо майбутнього стану підприємства. Удосконалення фінансової роботи на підприємстві доцільно здійснювати за такими напрямками:

- системний і постійний фінансовий аналіз їх діяльності;
- організацію обігових активів відповідно до існуючих вимог з метою оптимізації фінансового стану;
- впроваджувати управлінський облік і на цій підставі оптимізувати витрати підприємства;
- оптимізувати розподіл виручки і обрати найефективнішу дивідендну політику;
- більш широко впроваджувати комерційний кредит, задля того, щоб оптимізувати джерела грошових коштів;
- застосувати лізингові операції з метою розвитку виробництва тощо.

8. Формулюючи початкову модель, було висунуто ряд припущень про вплив наведених у регресії факторів на залежну змінну – прибуток підприємства. За припущеннями, на виручку підприємства впливають суттєво такі фактори, як індекс споживчих цін, експорту, середній дохід, ВВП на душу населення та процентна ставка.. Відповідно ці фактори мають сприяти нарощенню прибутку на підприємстві ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.О. Управління формуванням капіталу. К.: Ніка-Центр, 2015. 512 с.
2. Викиданець І. В. Методи оптимізації структури капіталу підприємства.
URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdnuet/econ/2017_3/27.pdf
3. Парушина Н.В. Аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості. Бухгалтерський облік. 2016. – №4. 18–21 с.
4. Парушина Н.В. Аналіз фінансових результатів за даними бухгалтерської звітності. Бухгалтерський облік. 2012. – №5. 10–12с.
5. Савицька Т.В. Аналіз господарської діяльності підприємства, Нове видання, 2014. 618 с.
6. Семенов А. Г. Методи оптимізації структури капіталу. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2011. – № 2. 181-188 с.
7. Стоянова Є.С., Штерн М.Г. Фінансовий менеджмент для практиків: Короткий професійний курс. Перспектива. 2016. 239 с.
8. Телюкіна М.В. Ткачов В.Н. Фінансове оздоровлення при банкрутстві боржників окремих категорій. Законодавство. 2017. – №9. 17–18 с.
9. Тюріна А.В. Фінансовий менеджмент. Юніті-Дана. 2013. 126 с.
10. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт фінансової залежності. Finalon.com. 2013.
URL: <https://www.finalon.com/slovnik-ekonomichnikh-pokaznikiv/98-slovnik-ekonomichnikh-terminiv>.
11. А.М. Ковальова, Фінансовий менеджмент, ІНФРА-М. 2012. 284 с.
12. Кобилецький В.Р. Вартість чистих активів, Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL:
<https://www.finalon.com/slovnik-ekonomichnikh-pokaznikiv/98-slovnik-ekonomichnikh>.
13. Швиданенко Г. О. Управління капіталом підприємства. Навч. посібн., вид-во КНЕУ. 2017. 440 с.

- 14.Шеремет О.Д., Сайфуллін Р.С. Фінанси підприємств. ИНФРА-М. 2012. 468 с.
- 15.Юхименко П. Теорії оптимізації структури капіталу підприємства та їх адаптація до українських економічних реалій, Банківська справа. 2016. № 2/3. 78-86 с.
- 16.Яремко І. Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій: монографія. Каменяр. 2016. – 176 с.
- 17.Кобилецький В. Р., Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами. Онлайн-журнал «Financial Analysis online» URL:
http://websource.unicheck.com/41910031/frame?at=0f73492b4e5c4d0baaf10899e474f27d&au=62771e30147842c59218bf918869d5e4&sandbox_mode=0 (дата перегляду: 18.05.2020)
- 18.Белінська О.В. Сутність фінансового потенціалу підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2012. № 4. Т.3. 267-271 с.
- 19.Барановський О.І. Фінансова безпека: монографія. Інститут економічного прогнозування. Фенікс, 1999. 338 с.
- 20.Гринкевич С.С. Економічні основи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкових перетворень. Науковий вісник НЛТУ України. 2015. 110-114 с.
- 21.Докієнко Л.М. Удосконалення процесу управління фінансовою стійкістю підприємств промисловості як необхідна передумова підвищення їх конкурентоздатності. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Зб. наук. праць. 2014. Вип. 4 (28). 76-90 с.
- 22.АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА. 2013. URL:
<https://subject.com.ua/economic/analysis/64.html>.
- 23.Кизим М.О., Забродський В.А., Зінченко В.А., Копчак Ю.С. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія. Вид. дім «ИНЖЕК». 2013. 144 с.

24. Кузенко Т.Б. Методичні підходи до управління фінансовим потенціалом підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2015. 123–132 с.
25. Оспіщев В.І. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг : зб. наук. праць. Вид-во Харків. ДУ харчування та торгівлі. 2016. Вип. 2(10). 218-223 с.
26. А. М. Поддєрьогін, Л. Д. Буряк. Фінанси підприємств. 2000. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/522/Finansi_pidpriiemstv_.pdf.
27. Зазуляк Х., Миронов Ю. Фінансова стійкість підприємства та фактори, що впливають на неї. Фінансовий менеджмент. 2014. URL: <https://kerivnyk.info/2014/04/zazulyak.html>.
28. Моделі оптимізації структури капіталу підприємства. Студопедія. 2015. – URL: https://studopedia.net/10_37287_modeli-optimizatsii-strukturi-kapitalu-pidpriiemstva.html.
29. Фінансовий стан підприємства. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2019. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1613>.
30. Н.Р. Гут. Проблеми управління фінансовою стійкістю підприємства та шляхи їх вирішення. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. 2016. 525 с.
31. «Дарниця» пропонує Києву засоби для дезінфекції місць загального користування. 2020. URL: <https://mind.ua/news/20209438-darnicya-proponue-kievu-zasobi-dlya-dezinfekciyi-misc-zagalnogo-koristuvannya>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1.

Горизонтальний аналіз активів підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр.

Актив	Код рядка	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	Абсолютне відхилення +/-				Відносне відхилення, %			
							2016 до 2015	2017 до 2016	2018 до 2017	2019 до 2018	2016 до 2015	2017 до 2016	2018 до 2017	2019 до 2018
I. Необоротні активи														
Нематеріальні активи	1000	3347	52683	70778	70383	62303	49336	18095	-395	-8080	15,74	1,34	0,99	0,89
первісна вартість	1001	7550	59331	89382	105018	113916	51781	30051	15636	8898	7,86	1,51	1,17	1,08
накопичена амортизація	1002	4203	6648	18604	34635	51613	2445	11956	16031	16978	1,58	2,80	1,86	1,49
Основні засоби	1010	649988	591414	562908	564657	608214	-58574	-28506	1749	43557	0,91	0,95	1,00	1,08
первісна вартість	1011	1112553	1129996	1180214	1246413	1365337	17443	50218	66199	118924	1,02	1,04	1,06	1,10
знос	1012	462565	538582	617306	681756	757123	76017	78724	64450	75367	1,16	1,15	1,10	1,11
Інвестиційна нерухомість	1015	0	4213	4147	4080	4014	4213	-66	-67	-66	-	0,98	0,98	0,98
Довгострокові фінансові інвестиції:														
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	195591	279884	301825	1350137	195591	84293	21941	1048312	-	1,43	1,08	4,47
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	765	765	765	0	765	0	0	-	-	1,00	1,00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	6272	5726	371	30	8	-546	-5355	-341	-22	0,91	0,06	0,08	0,27
Усього за розділом I	1095	661211	849627	918853	941740	2025441	188416	69226	22887	1083701	1,28	1,08	1,02	2,15

II. Оборотні активи														
Запаси	1100	356252	535007	589588	538043	532345	178755	54581	-51545	-5698	1,50	1,10	0,91	0,99
Виробничі запаси	1101	166818	313035	307418	265792	311116	146217	-5617	-41626	45324	1,88	0,98	0,86	1,17
Незавершене виробництво	1102	2831	13830	17415	35496	48588	10999	3585	18081	13092	4,89	1,26	2,04	1,37
Готова продукція	1103	186433	207942	264437	236541	172460	21509	56495	-27896	-64081	1,12	1,27	0,89	0,73
Товари	1104	170	200	318	214	181	30	118	-104	-33	1,18	1,59	0,67	0,85
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	247558	416057	488971	597492	989784	168499	72914	108521	392292	1,68	1,18	1,22	1,66
Дебіторська заборгованість за розрахунками:														
за виданими авансами	1130	26284	22703	27570	36339	54573	-3581	4867	8769	18234	0,86	1,21	1,32	1,50
з бюджетом	1135	42212	5240	19376	17862	23142	-36972	14136	-1514	5280	0,12	3,70	0,92	1,30
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	18764	5	1019	1527	1320	-18759	1014	508	-207	0,00	203,80	1,50	0,86
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	40662	111710	150307	147963	130966	71048	38597	-2344	-16997	2,75	1,35	0,98	0,89
Поточні фінансові інвестиції	1160	30275	260825	520956	690649	111517	230550	260131	169693	-579132	8,62	2,00	1,33	0,16
Гроші та їх еквіваленти	1165	310405	56982	16674	106974	212429	-253423	-40308	90300	105455	0,18	0,29	6,42	1,99
Готівка	1166	1	3	5	7	6	2	2	2	-1	3,00	1,67	1,40	0,86
Рахунки в банках	1167	310404	56979	16669	106967	212423	-253425	-40310	90298	105456	0,18	0,29	6,42	1,99
Інші оборотні активи	1190	8	47	1276	2314	314	39	1229	1038	-2000	5,88	27,15	1,81	0,14
Усього за розділом II	1195	1072420	1408576	1815737	2139163	2056390	336156	407161	323426	-82773	1,31	1,29	1,18	0,96
Баланс	1300	1733631	2258203	2734590	3080903	4081831	524572	476387	346313	1000928	1,30	1,21	1,13	1,32

[illegible]

довгостроковими зобов'язаннями														
товари, роботи, послуги	1615	363070	481071	567496	195810	88530	118001	86425	-371686	-107280	1,33	1,18	0,35	0,45
розрахунками з бюджетом	1620	20073	26669	6643	21998	16080	6596	-20026	15355	-5918	1,33	0,25	3,31	0,73
у тому числі з податку на прибуток	1621	19472	25064	3772	15230	6338	5592	-21292	11458	-8892	1,29	0,15	4,04	0,42
розрахунками зі страхування	1625	773	882	501	849	1136	109	-381	348	287	1,14	0,57	1,69	1,34
розрахунками з оплати праці	1630	2703	2817	12265	1625	7562	114	9448	-10640	5937	1,04	4,35	0,13	4,65
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	258	403	339	1684	6078	145	-64	1345	4394	1,56	0,84	4,97	3,61
Поточні забезпечення	1660	8694	10556	12688	39025	47005	1862	2132	26337	7980	1,21	1,20	3,08	1,20
Інші поточні зобов'язання	1690	1051	23864	29853	71375	98336	22813	5989	41522	26961	22,71	1,25	2,39	1,38
Усього за розділом III	1695	425483	546262	629785	332366	264727	120779	83523	-297419	-67639	1,28	1,15	0,53	0,80
Баланс	1900	1733631	2258203	2734590	3080903	4081831	524572	476387	346313	1000928	1,30	1,21	1,13	1,32

Додаток В

Таблиця А.3

**Горизонтальний аналіз звіту про фінансові результати підприємства ПРАТ «Фармацевтична фірма
«Дарниця» за 2015-2019 рр.**

Стаття	Код рядк а	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	Абсолютне відхилення +/-				Відносне відхилення, %			
							2016 до 2015	2017 до 2016	2018 до 2017	2019 до 2018	2015 до 2014	2016 до 2015	2018 до 2017	2019 до 2018
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1200072	1711495	2130758	2529678	3002135	511423	419263	398920	472457	1,43	1,24	1,19	1,19
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	386119	681754	976771	1171352	1412326	295635	295017	194581	240974	1,76	1,43	1,20	1,21
Валовий: прибуток	2090	813953	1029741	1153987	1358326	1589809	215788	124246	204339	231483	1,27	1,12	1,18	1,17
Інші операційні доходи	2120	151783	236736	21509	14663	27201	84953	-215227	-6846	12538	1,56	0,09	0,68	1,86
Адміністративні витрати	2130	59151	140282	169962	213208	282890	81131	29680	43246	69682	2,37	1,21	1,25	1,33
Витрати на збут	2150	106344	226433	368621	517341	632722	120089	142188	148720	115381	2,13	1,63	1,40	1,22
Інші операційні витрати	2180	454761	454797	299620	315839	162944	36	-155177	16219	-152895	1,00	0,66	1,05	0,52
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	345480	444965	337293	326601	538454	99485	-107672	-10692	211853	1,29	0,76	0,97	1,65
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0	31734	26415	21354	0	31734	-5319	-5061	-	-	0,83	0,81

Інші фінансові доходи	2220	14744	22517	59164	23595	44050	7773	36647	-35569	20455	1,53	2,63	0,40	1,87
Інші доходи	2240	4485	12184	8296	54337	38341	7699	-3888	46041	-15996	2,72	0,68	6,55	0,71
Фінансові витрати	2250	0	12	24013	7916	67988	12	24001	-16097	60072	-	2001,08	0,33	8,59
Інші витрати	2270	8	476	206	72	0	468	-270	-134	-72	59,50	0,43	0,35	0,00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	364701	479178	412268	422960	574211	114477	-66910	10692	151251	1,31	0,86	1,03	1,36
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	68746	95792	71151	80849	104573	27046	-24641	9698	23724	1,39	0,74	1,14	1,29
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	295955	383686	341117	342111	469638	87731	-42569	994	127527	1,30	0,89	1,00	1,37

I. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення +/-				Відносне відхилення, %			
							2016 до 2015	2017 до 2016	2018 до 2017	2019 до 2018	2016 до 2015	2017 до 2016	2018 до 2017	2019 до 2018
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0	50493	0	29382	0	50493	-50493	29382	-	-	0	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	4	0	50493	0	29382	-4	50493	-50493	29382	0	-	0	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	4	0	50493	0	29382	-4	50493	-50493	29382	0	-	0	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	295951	383686	391610	342111	499020	87735	7924	-49499	156909	1,30	1,02	0,87	1,46

Додаток Д

Таблиця А.4

Дані для регресійної моделі впливу економічних чинників на фінансову незалежність підприємства

	rev	cpi	exr	gdp	icome	ir	exp	inf
2012	24197	100,20	7,99	30912,5	2662,00	7,50	717347	0,57%
2012	20845	100,00	7,99	29843,2	2754,00	7,50	717347	-1,13%
2012	32765	99,70	7,99	32817,5	2791,00	7,50	717347	0,00%
2012	11953	100,20	7,99	31778,3	3048,00	7,50	717347	-0,29%
2013	54567	100,20	7,99	31988,7	2932,00	7,00	681899	-0,76%
2013	73505	99,90	7,99	31053,3	2975,00	6,50	681899	-0,10%
2013	30543	100,00	7,99	30474,6	2996,00	6,50	681899	-0,48%
2013	52345	100,40	7,99	31756,4	3309,00	6,50	681899	0,58%
2014	145895	103,30	7,99	7 370	3068,00	9,50	770121	3,35%
2014	175043	103,80	11,695741	8 893	3465,00	12,50	770121	11,85%
2014	262547	100,80	13,425024	10 243	3136,00	12,50	770121	17,45%
2014	102876	102,80	15,773905	10 398	3556,00	14,00	770121	24,79%
2015	282534	114,00	25,558067	8 776	3383,00	19,50	1044541	45,83%
2015	373957	99,00	20,570787	10 660	3991,00	30,00	1044541	57,52%
2015	183686	98,70	22,416926	13 234	3768,00	27,00	1044541	51,97%
2015	106453	100,70	23,519276	13 743	4460,00	22,00	1044541	43,39%
2016	144298	103,50	26,81808	10 670	4460,00	22,00	1174625	20,95%
2016	144 159	99,90	25,273426	12 554	4445,00	15,50	1174625	6,84%
2016	83333	102,80	26,425985	15 735	4320,00	15,00	1174625	7,89%
2016	75483	100,90	26,396034	16 940	4556,00	14,00	1174625	12,36%
2017	81777	100,90	27,031894	13 889	5887,00	14,00	1430230	15,07%
2017	146831	100,20	26,844959	15 632	7032,00	12,50	1430230	15,59%
2017	252367	101,20	25,732557	19 599	6454,00	12,50	1430230	16,37%

2017	175854	101,00	26,487953	21 090	7601,00	14,50	1430230	13,66%
2018	104147	100,80	27,011922	84192	7434,00	16,00	1608890	13,23%
2018	246096	99,30	26,083615	82 345	7621,00	17,00	1608890	9,93%
2018	50395	101,70	27,458922	84 567	7870,00	17,50	1608890	8,91%
2018	69000	100,80	27,713165	84 965	8137,00	18,00	1608890	9,76%
2019	152407	101,00	27,007494	766150	8664,00	18,00	1636416	8,58%
2019	121475	99,40	26,202895	875733	9308,00	17,70	1636416	8,99%
2019	170457	100,70	24,76452	1050095	9556,00	17,00	1636416	7,55%
2019	165289	99,80	23,469132	983750	10583,00	13,50	1636416	4,07%

Додаток Е

Таблиця А.5

Фінансові результати за 2015-2019 роки

Стаття	Код	2019	2018	2017	2016	2015
	рядка					
1	2	3	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3312103	3002135	2529678	2130758	1711495
Чисті зароблені страхові премії	2010		0	0	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0	0	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0	0	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0	0	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0	0	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	0	-1412326	-1171352	(	(681754
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	1376318	0	0	(	(0
Валовий: прибуток	2090	0	1589809	1358326	1153987	1029741
збиток	2095	1935785	0	0	(	(0
Дохід (витрати) від зміни у резервах	2105	0	0	0	0	0

довгострокових зобов'язань						
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0	0	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0	0	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0	0	0	0
Інші операційні доходи	2120	0	27201	14663	21509	236736
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	18882	0	0	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0	0	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0	0	0	0
Адміністративні витрати	2130	0	28289	213208	(	(140282
Витрати на збут	2150	215595	632722	517341	(	(226433
Інші операційні витрати	2180	694444	162944	315839	(	(454797
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	213083	(	0	(	(0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	(	0	(	(0

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	538454	326601	337293	444965
збиток	2195	831545	(	0	(	(0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	21354	26415	31734	0
Інші фінансові доходи	2220	92441	44050	23595	59164	22517
Інші доходи	2240	27858	38341	54337	8296	12184
Дохід від благодійної допомоги	2241	10460	0	0	0	0
Фінансові витрати	2250	0	67988	7916	(	(12
Втрати від участі в капіталі	2255	242409	(	0	(	(0
Інші витрати	2270	0	(	-72	(	(476
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	7	0	0	0	479178
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	574211	422960	412268	
збиток	2295	719888	(	(	(	-95492
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-110259	-104573	-80849	-71151	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0	0	0	383686
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	609629	469638	342111	341117	0
збиток	2355	0	0	0	0	

Додаток Ж

Таблиця А.6

Звіт про фінансовий результат ПРАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» за 2015-2019 рр.

Актив	Код рядка	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи	1000	52683	70778	70383	62303	74493
первісна вартість	1001	59331	89382	105018	113916	151078
накопичена амортизація	1002	6648	18604	34635	51613	76585
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0	0	0
Основні засоби	1010	595627	562908	564657	608214	630408
первісна вартість	1011	1134659	1180214	1246413	1365337	1468262
знос	1012	539032	617306	681756	757123	837854
Інвестиційна нерухомість	1015	0	4147	4080	4014	0
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	0	0	0	0
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0	0	0	0

Довгострокові біологічні активи	1020	0	0	0	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0	0	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:						
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	279884	301825	1350137	356733
інші фінансові інвестиції	1035	182184	765	765	765	765
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	5726	371	30	8	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0	0	1336
Гудвіл	1050	0	0	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0	0	0
Усього за розділом I	1095	836220	918853	941740	2025441	1063735

